

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Komunikace v prostředí nových technologií:

Internetová komunikace a sociální sítě

Roman Krása

Plzeň 2014

Roman Krása

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra filozofie

Studijní program Humanitní studia

Studijní obor Humanistika

Bakalářská práce

**Komunikace v prostředí nových technologií:
Internetová komunikace a sociální sítě**

Roman Krása

Vedoucí práce:

PhDr. Vladimír Havlík, Csc.

Katedra filozofie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2014

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedeníh pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2014

.....

Obsah

1. ÚVOD	1
2. STRUČNÁ HISTORIE INTERNETOVÉ KOMUNIKACE	2
2.1. Komunikační nástroje.....	3
2.1.1. Elektronická pošta.....	3
2.2. Komunikační programy	4
2.2.1. Skype.....	4
2.2.2. ICQ	4
2.2.3. Instant messaging.....	4
2.3. Sociální sítě	4
2.3.1. Raný vývoj sociálních sítí	5
2.3.2. Moderní sociální sítě	6
2.3.3. České sociální sítě.....	7
3. NEVÝHODY A RIZIKA INTERNETOVÉ KOMUNIKACE	10
3.1. Kyberstalking.....	10
3.2. Kybergrooming	12
3.3. Kyberšikana (cyberbullying)	15
3.4. Sexting	18
3.5. Další rizika a nevýhody.....	20
3.5.1. Nedostatek emocí.....	20
3.5.2. Agrese	20
3.5.3. Závislost na internetu	21
3.5.4. Zneužití a krádež osobní identity	22
4. POZITIVA INTERNETOVÉ KOMUNIKACE.....	24
4.1. Seznamování	24
4.2. Rozvíjení komunikativních dovedností.....	25

4.3. Dostupnost	25
4.4. Internetová komunikace a pomoc.....	27
5. CO INTERNETOVÁ KOMUNIKACE ZMĚNILA A JAK NÁS OVLIVŇUJE.....	28
5.1. Marketing a reklama.....	28
5.2. Jazyk.....	29
5.3. Globalizace.....	30
5.4. Hledání vlastního „já“ u dospívající osoby	31
5.5. Nový prostor k zábavě	33
5.6. Prezentace	34
6. KAM SE V PŘÍPADĚ POTŘEBY OBRÁTIT	36
7. ZÁVĚR	37
8. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	38
9. RESUMÉ	42
10. PŘÍLOHY	43

1. ÚVOD

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybral téma „komunikace v prostředí nových technologií“, neboť se domnívám, že v dnešní moderní době globalizace a rozšiřující se internetové komunikace je fenoménem, který si zaslouží být podrobněji prozkoumán. Především sociální sítě dnes hrají velkou roli v mezilidské komunikaci i společenských vztazích. Facebook a Twitter jsou typem prostředků, které umožňují rychlé šíření nejnovějších informací, a být uživatelem těchto sociálních sítí, znamená zaujímat určitý společenský status, jímž prezentujeme vlastní osobu.

V první části své práce představuji historický přehled internetových komunikačních prostředků a zaměřuji se především na vývoj sociálních sítí od jejich samotného počátku. V druhé kapitole se následně věnuji nevýhodám a rizikům, která jsou s internetovou komunikací a sociálními sítěmi spojena. Zkoumám jednotlivé rizikové jevy, které doplňuji názornými ukázkami. Třetí část práce je zaměřena na pozitivní aspekty internetové komunikace, které jsou mnohdy přehlíženy. Věnuji se v ní hlavním oblastem, v nichž nám tento druh komunikace pomáhá v běžném životě.

V další části bakalářské práce představuji změny, ke kterým internetová komunikace přispěla a to především v oblasti mezilidské interakce. V této části můžeme též stanovovat určité prognózy dalšího směřování tohoto komunikačního fenoménu.

Účelem této práce je prozkoumat jednotlivé internetové komunikační prostředky a především pak sociální sítě a charakterizovat je s ohledem na jejich možná rizika i přínosy. Text práce je provázán grafy, které znázorňují výsledky dotazníku dvou věkových kategorií: 12-25 let a nad 25 let. V práci se zaměřuji především na stránku hodnotící, kdy si kladu za cíl porovnat negativní a pozitivní dopad virtuální komunikace na sociální vazby a jejich změny v průběhu času.

2. STRUČNÁ HISTORIE INTERNETOVÉ KOMUNIKACE

Abychom se v praktické části bakalářské práce mohli zaměřit na dopady, jaké má internetová komunikace a sociální sítě na jednání a myšlení jedince, je potřeba se nejprve seznámit se stručnou historií komunikačních prostředků.

Tím nejranějším jsou samozřejmě různé jeskynní malby ve Francii a Španělsku, následované samotnou řečí, kterou Neil Postman označuje jako prvotní a nepostradatelný prostředek komunikace¹. Je třeba říci, že ta provází celý vývoj lidstva a právě jejím vývojem je také ovlivněn další pokrok. Můžeme pokračovat psaným slovem, telegrafem, telefonováním. Každý z těchto komunikačních prostředků má svá specifika a každému jistě patří v historii čestné místo. V dějinách lidstva však změny přicházely postupně, nikoli náhle. Většinou k podobným změnám a s nimi spojeným pokrokem docházelo po nějaké katastrofě, mezi které můžeme zařadit různé vojenské konflikty, epidemie (zmínit můžeme epidemii moru) nebo přírodní katastrofy rozličného charakteru². Od průmyslové revoluce již vývoj nebyl tak pozvolný. Můžeme říci, že od roku 1848 až do dnešní doby, tedy více jak sto padesát let, probíhá vývoj v komunikaci mnohem rychleji, než tomu bylo dříve. Veliký vliv na to měla první a druhá světová válka, následovaná válkou studenou. Docházelo k závodům ve zbrojení, vymýšlení a realizaci nových projektů, vznikaly první počítače a spolu s nimi se vynořovala otázka možnosti rychlé a snadné komunikace na veliké vzdálenosti.

Nemůžeme hovořit o internetové komunikaci, aniž bychom nezmínily samotný původ internetu. Na jeho počátku stála síť ARPANET, kterou Christian Huitema vysvětluje takto: „...*experimentální síť financovaná agenturou DARPA* →, *na níž bylo vyzkoušeno posílání dat v paketech a později i první protokoly Internetu.*“³ Cílem bylo vytvořit decentralizovanou síť, která by v případě útoku nemohla být snadno napadena. Nikdo nepředpokládal, že z tohoto projektu za několik málo let vznikne internet, dnes nejdůležitější spojnice v komunikaci, který nám pomáhá sdílet informace a komunikovat s ostatními na veliké vzdálenosti.

---

¹ POSTMAN, Neil. *Ubavit se k smrti*. Praha : Mladá fronta, 2010, s. 26.

² SALOMON, Jean-Jacques. *Technologický úděl*. Praha : Filosofia, 1997, s. 85.

³ HUITEMA, Christian. *A Bůh stvořil Internet...* Praha : Mladá fronta, s. 1996, s. 165.

2.1. Komunikační nástroje

Komunikačními nástroji nelze mýnit pouze sociální sítě nebo e-maily. Navíc mezi sociální sítě nemůžeme řadit pouze Facebook.com, již dávno se po boku těchto nástrojů zařadili jiné, které se také těší veliké důležitosti

Doktor Kamil Kopecký rozděluje typy komunikace na:

- a) asynchronní, která je „...*bez odezvy v reálném čase*⁴“ a patří sem například e-maily
- b) synchronní, která je charakteristická svou „...*odezvou v reálném čase*“⁵. Do této kategorie následně řadí například mobilní telefony, rádia, ICQ nebo i chat⁶.

2.1.1. Elektronická pošta

Před vznikem sociálních sítí, byla jedním z nejoblíbenějších forem internetové komunikace elektronická pošta (e-mail). Kopecký uvádí, že: „*První e-mail byl odeslán v roce 1969 v rámci projektu ARPANET...*“⁷

Shirley Taylorová ve své knize „E-mailová etiketa“ vypisuje důvody, proč máme e-mailovou komunikaci rádi⁸: Má písemnou formu; nevadí jí časová pásma; je rychlá; je levná; lze ji lehce přizpůsobit našim potřebám; můžeme posílat soubory; není dotěrná; můžeme jí sami určit prioritu; máme přehled o probíhající komunikaci.

Dnes bychom tyto důvody mohli připočítat i sociálním sítím, nicméně skutečnost je taková, že e-mailová komunikace má svou důležitost především ve formálních situacích a komunikaci. Nejedná – li se o blízkého přítele je e-mailová korespondence mnohem lepší formou, neboť by se v ní měla zachovávat určitá etiketa, v internetovém prostředí známá jako netiketa, kterou Taylorová definuje jako určitý soubor pravidel, kterými bychom se elektronickém světě měly řídit, a která jsou vytvářena naší

---

⁴ KOPECKÝ, Kamil. *Moderní trendy v elektronické komunikaci*. Olomouc : Hanex, 2007, s. 23.

⁵ Tamtéž, s. 35.

⁶ Tamtéž

⁷ Tamtéž, s. 23.

⁸ TAYLOROVÁ, Shirley. *E-mailová etiketa*. Praha : Universum, 2009, s. 7.

zkušeností⁹. Ta nám určuje, jak bychom se měli v této formě komunikace chovat a jaká pravidla bychom měly dodržovat. Mezi ta nejdůležitější může zařadit například správné oslovení, dobře zvolené formátování, vyvarovat se velkých písmen, být zdvořilý; psát stručně a výstižně atd.

2.2. Komunikační programy

2.2.1. Skype

V roce 2003 spustili Niklas Zennström a Janus Friis aplikaci Skype¹⁰. Ta umožňuje realizovat videohovory na jiný počítač, který je připojen k internetové síti, a jehož uživatel je v režimu online; videokonference pro firemní využití, ale také hovory na mobilní telefony. Především díky tomu se skype stal nejúspěšnějším poskytovatelem internetových komunikačních služeb. Sám Janus k internetové komunikaci a skypu říká následující: „*Společně cítíme, že můžeme skutečně změnit způsob, jakým lidé komunikují, nakupují a obchodují online*“¹¹.

2.2.2. ICQ

„*ICQ, což je zkratka pro „I seek you – Hledám tě“ byla první plně funkční aplikace okamžitých zpráv*“¹². ICQ se také v dnešní době těší veliké oblibě, neboť umožňuje zasílání souborů různých formátů (fotografie, hudba i sms).

2.2.3. Instant messaging

Do této kategorie patří ICQ i Skype. Jejich hlavní výhodou je, že jednotliví uživatelé v reálném čase vidí, zda jsou jejich známí, případně další lidé, které mají mezi kontakty, právě online.

2.3. Sociální sítě

Přestože ještě před deseti lety platilo, že sociální sítě plní charakter jakési databáze našich kontaktů a pomáhají nám udržovat vztahy s ostatními lidmi v našem okolí, dnes

---

⁹ TAYLOROVÁ, Shirley. *E-mailová etiketa*. Praha : Universum, 2009, s. 139.

¹⁰ HARRY, Max; TAYLOR, Ray. *Skype: kompletní průvodce*. Praha, 2008, s. 41.

¹¹ Tamtéž, s. 41.

¹² Tamtéž, s. 39.

je situace zcela jiná. Sociální sítě mají důležité místo v marketingu společností a jsou důležitou součástí jejich PR (public relations).

Tomáš Cahlík, který se ve své knize věnuje především sociokognitivním sítím, říká, že: „*Sít' se vyvíjí v čase.*“¹³ Můžeme tedy říci, že stejně jako sítě v reálném světě, jsou také sociální sítě produktem společnosti a jsou na ní závislé. Rozvoj společnosti přispívá k rozvoji sociálních sítí, jejich větší složitosti a nutné diferenciaci jejích členů. S ohledem na to, na jakém stupni rozvoje se určitá společnost právě nachází, můžeme s přihlédnutím k její kultuře stanovit sociální vazby v dané společnosti a případnou prognózu jejího dalšího vývoje.

2.3.1. Raný vývoj sociálních sítí

Internetové sociální sítě se na svém samotném počátku zaměřovaly především na vytváření různých diskusních skupin a komunit, případně pracovaly na principu veřejných nebo osobních vývěsek.

Takto virtuální komunitu poprvé popsal Howard Rheingold: „*Virtuální komunita je skupina lidí, kteří se mohou, ale nemusí setkávat naživo, a kteří si vyměňují slova a myšlenky prostřednictvím počítačových vývěsek a sítí.*“¹⁴

Mezi tyto první sociální sítě patří například **Usenet** (1979), který byl vytvořen jako předchůdce diskusních fór. V roce 1989 se poté objevila služba, která by se dala označit jako elektronická nástěnka, „**The Whole Warth ,Letronic Link**“, zkráceně „**Well**“.

Následovaly služby „**Classmates**“ a „**Sixdegrees**“. První z výše jmenovaných vznikla v roce 1995. U nás je služba známá jako „**Spolužáci**“ a umožňuje vytvoření konkrétní třídy, kde si její členové mohou zanechávat vzkazy na virtuální nástěnce. Služba Sixdegrees.com oproti tomu vznikla o dva roky později (1997) a byla v té době revoluční sociální službou. Stavěla na skutečných jménech svých uživatelů¹⁵ a registrace se prováděla formou pozvánek.

---

¹³ CAHLÍK, Tomáš. *Technologický rozvoj jako produkt sociokognitivní sítě*. Praha : Karolinum, 2000, s. 10.

¹⁴ KIRKPATRICK, David. *Pod vlivem Facebooku*. Brno : Computer Press, 2011, s. 60.

¹⁵ Tamtéž.

V roce 2003 vznikl nakonec neúspěšný projekt **Friendster**, který si sice získal značné množství uživatelů, avšak potýkal se také s velkou zátěží na servery, neboť docházelo k zakládání falešných identit¹⁶. Můžeme tu tak vidět počátky toho, jak se ve virtuální komunikaci může někdo druhý vydávat za někoho zcela jiného. Problematika sociálních sítí však ještě nebyla prozkoumána tak podrobně.

2.3.2. Moderní sociální sítě

Ještě rok před dnes již známým facebookem, vznikla sociální síť **MySpace**, která se stala doménou celebrit a dalších slavných osobností, které se jejím prostřednictvím prezentovaly. V sociálních sítích začal být viděn poměrně velký potenciál.

Rok 2004 byl pro sociální sítě revoluční. Vznikla dodnes nejúspěšnější a nejuniverzálnější sociální síť **Facebook.com**, založena Markem Zuckerbergem, na níž se bylo zpočátku možné přihlásit pouze prostřednictvím specifické e-mailové adresy na serveru Harvard.edu, následovala však rychlá expanze po zbytku Spojených států¹⁷. V současné době jej po celém světě využívá více, jak miliarda lidí a v České republice na něm bylo na začátku roku 2014 zaregistrováno 4,2 milionu uživatelů¹⁸. V roce 2013 přitom počet uživatelů z České republiky činil 3,8 milionu¹⁹. Úspěch Facebooku tkví v jeho univerzálnosti (umožňuje správu svého účtu, sdílení a zasílání souborů, jako jsou fotografie a především kontrolu identity uživatele). Ne ve všech státech světa se ale facebook těší takové oblibě. Existuje mnoho podobných sociálních sítí, které se úspěchem facebooku nechali inspirovat. Jsou jimi například: V Kontakte; Zing; QZone nebo Orkut.

V trochu jiném pojetí vznikla v roce 2006 služba Twitter, která funguje jako mikroblogovací systém a umožňuje psát příspěvky v rozsahu pouhých 140 znaků. Stala se důležitou součástí při sledování světových událostí a nejdůležitějším zdrojem nových informací, neboť umožňuje rychlé šíření zprávy mezi ostatní uživatele.

---

¹⁶ Tamtéž, s. 63.

¹⁷ Tamtéž, s. 29.

¹⁸ *10 let Facebooku: Jak změnil podnikání i životy uživatelů?*. Cesktelevize.cz [online]. 4. 2. 2014 [cit. 2014- 2- 20]. Dostupné z www: < <http://www.cesktelevize.cz/ct24/ekonomika/260838-10-let-facebooku-jak-zmenil-podnikani-i-zivoty-uzivatele/>>.

¹⁹ ECKERTO VÁ, Lenka; DOČEKAL, Daniel. *Bezpečnost dětí na internetu: Rádce zodpovědného rodiče*. Brno : Computer Press, 2013, s. 28.

Poslední významnější sociální sítí zaměřenou na sociální život je v roce 2011 založený google plus (G+). Největší výhodou google plus oproti jiným sociálním sítím, je zázemí společnosti Google, která provozuje služby, jako jsou: youtube, picassa, disk drive, kalendář, google docs aj. A prostřednictvím google plus k nim uživatelé mají přístup.

Další sociální sítě a jejich rozdělení můžeme nyní pouze vyjmenovat. Jsou zaměřeny na:

1. Kariéra: LinkedIn; Behance
2. Hudba a Video: Youtube; Stream.cz; Vimeo; Last.fm; Bandzone; Spoti.fy
3. Fotografie: Pinterest; Instagram; Flickr; Tumblr
4. Geolokace: Foursquare

2.3.3. České sociální sítě

Pro potřeby bakalářské práce a zdůraznění důležitosti i rizik sociálních sítí je potřeba si v krátkosti ještě představit ty neznámější české sociální sítě:

Lide.cz:

Začneme asi tou dodnes nejpoužívanější českou sociální sítí²⁰. Umožňuje vkládání fotografií, zakládání diskusních fór, sdružování se do jednotlivých komunit dle různých kritérií, ale také plní funkci seznamky.

Libimseti.cz:

Přestože je libimseti.cz označována jako sociální síť, mohli bychom ji spíše považovat za seznamku²¹. Vznik služby se datuje od roku 2002, kdy ji založil Oldřich Neuberger. K bezpečnosti je třeba dodat, že libimseti.cz, neboli „libko“ od svých uživatelů nevyžaduje skutečná jména a je tak především u mládeže potřebné sledovat, jakým aktivitám se na této sociální síti věnují²².

---

²⁰ ECKERTO VÁ, Lenka; DOČEKAL, Daniel. *Bezpečnost dětí na internetu: Rádce zodpovědného rodiče*. Brno : Computer Press, 2013, s. 26.

²¹ Tamtéž, s. 29.

²² Tamtéž.

Spoluzaci.cz:

Obsahuje databázi základních, středních i vysokých škol a umožňuje svým uživatelům vytvoření třídy, do které se následně přihlašují jednotliví žáci. Úvodní stránka pak obsahuje nástěnku, kam je možné psát vzkazy, které si ostatní mohou přečíst. S příchodem české lokalizace facebooku ustoupila služba do pozadí.

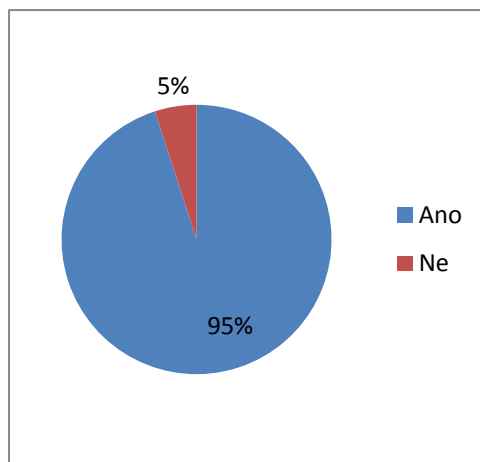
Xchat.cz

Ve své podstatě se jedná o chatovací server, který je rozdělen na několik základních kategorií podle oblasti zájmu.

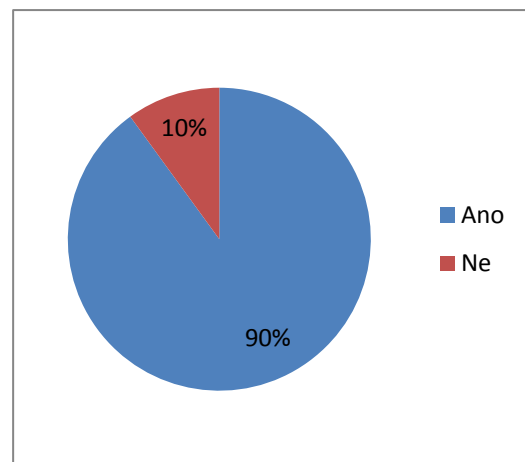
Právě xchat je jedním z rizikových serverů, kde může často docházet ke kyberútokům, jako je kyberšikana či kyberstalking. Uživatel se zde pohybuje v určité anonymitě, opět platí, že nemusí uvádět skutečné jméno, nedochází k žádnému ověřování identity. Pro případného útočníka není velkým problémem najít, ve které chatovací místnosti se daný uživatel právě nachází a zde se od něho například snažit získat intimní fotografie nebo informace o jiné osobě.

Níže se můžeme podívat na několik výsledků z dotazníku:

Otázka č. 3 z dotazníku: Jsi zaregistrovaný na nějaké sociální síti?

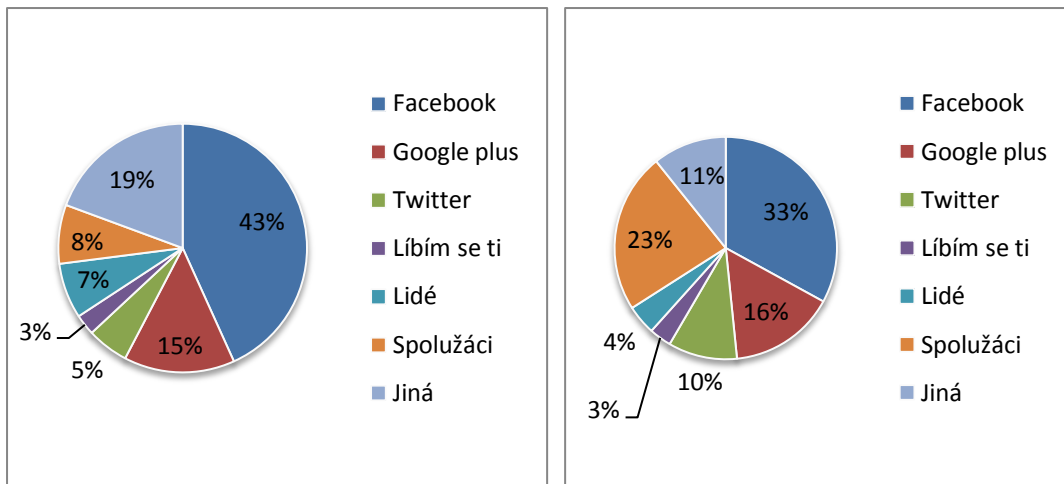
Graf 1 (12-25 let)

Graf 2 (nad 25 let)

(Jak můžeme vidět, obě věkové kategorie, tedy 12-25 let a lidé nad 25 let, jsou z většinové části zaregistrovaní na sociálních sítích.)

Otázka č. 4 z dotazníku: Pokud ano, na které z nich:

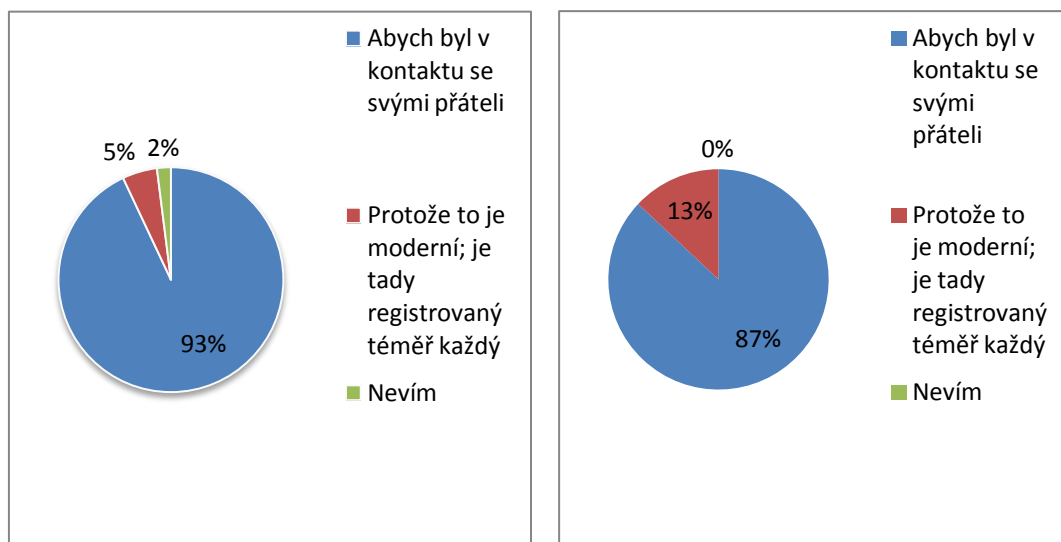

Graf 3 (12-25 let)

Graf 4 (nad 25 let)

(Největší počet respondentů odpovědělo, že jsou zaregistrovaní na sociální síti Facebook.com. Naproti tomu také vidíme, že dotazovaní nad 25 let jsou znatelně více aktivní na blogovací síti Twitter.com a Facebook zde ztrácí 10%.)

Otázka č. 5 z dotazníku: Proč jsi se na sociální síť zaregistroval?

Graf 5 (12-25 let)

Graf 6 (nad 25 let)

3. NEVÝHODY A RIZIKA INTERNETOVÉ KOMUNIKACE

Často diskutovaným problémem v oblasti internetové komunikace jsou různá negativa a rizika, která jsou s tímto pojmem a druhem komunikace spojená. Jsou jimi například: kyberstalking, kybergrooming, kyberšikana, krádež osobních dat a identity, šíření především dětské pornografie, sexting, chybné rozeznávání skutečného a virtuálního světa, a především pak sociální izolace a rozvoj depresivních poruch: „...*jak bylo prokázáno v četných výzkumech, preference využívání internetu namísto přirozených sociálních kontaktů vede k postupující sociální izolaci a rozvoji depresivních poruch...*“²³

Jan Bystřický ve své knize odkazuje na McLuhana, který předpokládá, že se elektronický svět může stát místem teroru, neboť rozvoj elektronických médií je příliš rychlý a může vést k nebezpečím oproštěným od morálních principů²⁴.

3.1. Kyberstalking

„...*termín označující opakované a stupňované obtěžování a pronásledování oběti, kterou pronásledovatel například bombarduje SMS zprávami, e-maily, telefonáty či zprávy z ICQ, skypu a chatu. Nejčastějšími oběťmi kyberstalkingu a stalkingu jsou celebrity, ex-partneři, politici.*“²⁵

V případě stalkingu je přítomen pronásledovatel a oběť. Pronásledovatel se snaží určitým způsobem demonstrovat svou sílu. Pokouší se své oběti ukázat, že si o ni dokáže zjistit vše potřebné. V reálném světě posílá stalker své oběti květiny, pohlednice a neustále ji telefonuje. Kyberstalker však ke svému pronásledování a prezentaci síly využívá elektronických prostředků²⁶. Výhodou internetového pronásledovatele se tak stává zdánlivá anonymita zdejšího prostředí, kdy se stalker může vydávat za kohokoli a následně své oběti způsobit i těžkou psychickou a emocionální újmu²⁷.

---

²³ HORSKÁ, Bohuslava; LÁSKOVÁ, Andrea; PTÁČEK, Ladislav. *Internet jako cesta pomoci*. Praha : Sociologické nakladatelství (Slon), 2010, s. 20.

²⁴ BYSTŘICKÝ, Jiří a kolektiv. *Média, komunikace a kultura*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008, s. 58.

²⁵ KRČMÁŘOVÁ, Barbora. *Děti a online rizika: sborník studií*. Praha : Sdružení linka bezpečí, 2012, s. 55.

²⁶ Tamtéž, s. 100.

²⁷ Tamtéž.

Stalker může v internetovém prostředí svou oběť vyhledávat na diskusních fórech, kde si zjistí její zájmy, e-mailem ji může posílat fotografie, na sociálních sítích se oběť může stát terčem rasismu nebo diskriminace.

Velké množství dětí a dospívajících má navíc jen matnou představu o možných rizicích a internetovou komunikaci spíše podceňují. Anonymita dává kyberstalkerovi pocit, že nemůže být dopaden. Při jakémkoli náznaku jeho prozrazení může změnit svou identitu a zaregistrovat si nový účet na sociální síti. Kyberstalker svou oběť nemusí ve skutečnosti vůbec znát, jeho city k ní tedy často bývají chladné a vypočitatelné.

V chatovací místnosti dokáže kyberstalker získat dobrou pověst, kterou následně využívá proti své oběti, a k němu se též začnou přidávat další uživatelé, kteří oběť urážejí a posmívají se jí. Pronásledovatel si mnohdy vybírá slabší oběť, aby zabránil tomu, že by se mu mohla vzpoutet. U takové osobu může snadno navodit a dále rozvíjet pocit strachu. „Zjistí si, které věci dokážou oběť rozrušit, a tuto informaci použije k jejímu dalšímu obtěžování.“²⁸

P. E. Mullen rozpracoval následující typologii stalkerů²⁹:

- **Bývalý partner (rejected stalker):** Stalker se nedokáže smířit se ztrátou osoby. Nemusí se jednat pouze o partnerský nebo intimní vztah. Kyberstalker se snaží svou oběť zastrašit, protože se cítí poníženě nebo ublíženě. Jedná se o člověka s povrchními sociálními kontakty a slabou sociální dovedností.
- **Uctívač (Intimaci seeker):** Tento typ pronásledovatele nevyhledává sexuální vztah, ale jde mu spíše o přijetí od sledované osoby. Žádá po oběti opětování své lásky, nesmíruje se s jejím možným partnerem a v případě odmítnutí či neopětování citů se uchyluje k výhrůzkám, nebo dokonce i k násilí. Patří sem také pronásledovatelé celebrit (celebrity stalkers), u nás je to například Hannelore Uhl, která pronásleduje Karla Gotta³⁰. Právě celebrity bývají nejčastějším cílem kyberstalkerů.

---

²⁸ KRČMÁŘOVÁ, Barbora. *Děti a online rizika: sborník studií*. Praha : Sdružení linka bezpečí, 2012, s. 103.

²⁹ KOPECKÝ, Kamil. *Typologie stalkerů*. E-bezpeci.cz [online]. 7. 4. 2009 [cit. 2014- 02- 25]. Dostupné z [www: <http://e-bezpeci.cz/index.php/temata/stalking-a-kyberstalking/113-131>](http://e-bezpeci.cz/index.php/temata/stalking-a-kyberstalking/113-131).

³⁰ Tamtéž.

- Neobratný nápadník (incompetent suitor): Jedná se o osoby s nízkou schopností navazování sociálního kontaktu. Ačkoli touží po romantickém vztahu, nedovedou dát najevo empatii. Přesto se nejedná o příliš nebezpečnou formu kyberstalkingu – pronásledovatel se jen málokdy uchyluje k agresivnímu chování, většinou dojde k verbálním útokům.
- Ublížený pronásledovatel (resentful stalker): Tento druh pronásledovatele se snaží nad svou obětí získat moc, neboť se cítí zraněn, pociťuje osobní újmu, kterou mu jeho oběť skutečně či jen v jeho domnění způsobila. Často se nebrání ublížení domácího zvířete oběti nebo vloupání do jejího bytu³¹. Pracuje s výhrůzkami, které mají vést k pomstě.
- Sexuální útočník (predátory stalker): Tento typ útočníka usiluje o sexuální uspokojení. Často se jedná o osoby s deviantním a asociálním chováním.
- Poblouzněný milovník (erotomaniac and morbidly infatuated stalker): Stalker je přesvědčen o tom, že jej jeho oběť miluje³². Pro tento typ pronásledovatele je nezbytná pomoc psychologa, právní nařízení z pravidla nedodrží.
- Kyberstalker (Cyberstalker): Kyberstalking může být součástí všech výše zmíněných typů stalkerů. Kyberstalker využívá především elektronických komunikačních zařízení, jako jsou mobilní telefony nebo internet. U tohoto typu jen málokdy dochází k fyzickému napadání oběti, nicméně kyberstalker svou oběť vyhledává na různých diskusních fórech nebo skupinách, kde se snaží zjistit zájmy svého potenciálního cíle.

3.2. Kybergrooming

*„Kybergrooming je proces probíhající online, při kterém se pachatel snaží získat důvěru dítěte a postupně je přimět, aby se s ním zúčastnilo různých **sexuálních aktivit**.“*³³ Pachateli, u něhož se takové chování objevuje, se říká „groomer“ a kybergrooming patří k jednomu z nejnebezpečnějších rizik internetové komunikace, kdy se útočník často uchyluje ke znásilnění, jemuž předchází uspokojování se prostřednictvím webové kamery.

---

³¹ Tamtéž.

³² Tamtéž.

³³ KRČMÁŘOVÁ, Barbora. *Děti a online rizika: sborník studií*. Praha : Sdružení linka bezpečí, 2012, s. 93.

Proces manipulace s dítětem prochází následujícími stádii: Navázání kontaktu, vytváření vztahu, posuzování rizik, exkluzivní vztah, sexuální vztah, osobní setkání³⁴.

Typickými rysy pachatele jsou, že se snaží, aby celá konverzace byla považována za veliké tajemství, snaží si získat náklonnost své oběti tím, že ji dává najevo své porozumění. Tím však dítě ještě více izoluje od jeho rodiny a přátel, čímž se kybergroomerovi vydává na pospas. Svou oběť pachatel postupně „zpracovává“, což může někdy trvat i několik dní či měsíců. Celková charakteristika kybergroomera je velice složitá a nejednotná. Nelze přesně říci, jací lidé se stávají pachateli.

Lenka Eckertová a Daniele Dočekalem ve své knize „Bezpečnost dětí na internetu“ podávají několik možností, jak se problémům vyhnout a bránit se. V přední řadě je potřeba děti o problému učit. Pojem kybergrooming neznají a přestože možná slyšeli o negativních internetové komunikace, nevidí problémy s ní spojené za příliš reálné. Měli bychom tak v dětech již od útlého věku, kdy se na internetu sami pohybují, pěstovat „...přirozenou nedůvěru k neznámým lidem v prostředí online...“³⁵. Je zřejmé, že v dnešní době je nemožné dítěti přístup na internet nebo na určité internetové stránky zakazovat. Přístup k internetu mají z mobilu, ve škole (zde však jsou podobné stránky často blokovány), v knihovně, kavárně nebo kdekoli jinde. Je však potřebná osvěta o skutečných případech. „Lze mu doporučit chatovací místnost, která má svého „moderátora““³⁶. Stejně jako nemůžeme zcela zabránit navštěvování chatovacích místností, nemůžeme ani příliš dobře zabránit tomu, že se teenager setká s osobou, kterou zná pouze virtuálně. Je ale potřebné jej poučit o tom, že by měl o místě svého setkání někomu říct. A když ne rodině, pak alespoň přátelům. Měl by se s osobou, kterou příliš dobře nezná, setkávat na veřejných místech jako jsou kavárny či restaurace. Neměl by druhé osobě sdělovat své osobní údaje jako je například místo bydliště, aby se tak vyhnul případnému dalšímu vydírání.

Když se ale ve virtuálním prostředí setkáme s osobou, u níž je patrné, že má zájem o sexuální vztah, měli bychom celý případ nahlásit policii a danou osobu si zablokovat,

---

³⁴ Tamtéž, s. 95.

³⁵ ECKERTO VÁ, Lenka; DOČEKAL, Daniel. *Bezpečnost dětí na internetu: Rádce zodpovědného rodiče*. Brno : Computer Press, 2013, s. 47.

³⁶ Tamtéž. 48.

což umožňují také dnešní sociální sítě jako je například facebook. Společnost seznam.cz natočila dokumentární video³⁷, které si lze stáhnout a využít k pedagogickým účelům, například jako osvětu na základních a středních školách. Také na svém portále seznamsebezpecne.cz sepisuje desatero bezpečného internetu, které může posloužit jako prevence před nežádoucím chováním.³⁸

Pojďme se v závěru této kapitoly seznámit s několika případy kybergroomingu:

Asi nejznámější je u nás případ Pavla Hovorky: „*Usvědčený deviant Pavel Hovorka (vrátný v tiskárnách) využíval k seznamování se s oběťmi např. diskusní fóra, chat či inzeráty. Předstíral, že vybírá děti z dětských domovů do soutěže Dítě VIP apod. Osobní informace a fotografie, které od dětí získal, pak použil k vydírání. Kombinací vydírání a uplácení přiměl některé děti k osobní schůzce.*“³⁹

Dalším známým a tentokrát novějším případem je na doživotí odsouzený deviant Peter Chapman: „*Peter Chapman (32 let) byl v březnu 2010 odsouzen k trestu doživotí. Prostřednictvím sociální sítě Facebook se seznámil se 17letou dívkou Ashleigh Hallovou, kterou pod falešnou identitou vylákal na osobní schůzku, kde ji znásilnil a následně zavraždil.*“⁴⁰ Ten si na facebooku pod falešným účtem dopisoval se studentkou Ashleigh Hallovou a následně se mu podařilo s ní uskutečnit osobní setkání, na němž vystupoval jako otec chlapce, se kterým si Ashleigh dopisovala. Na svém facebookovém účtu měl přes 3 000 přátel, z čehož většinu tvořily ženy ve věkové kategorii 13-31 let⁴¹.

Jak tedy na těchto příkladech vidíme, nejčastějšími oběťmi jsou děti a mladiství, kteří mnohdy nebezpečí kyberprostoru podceňují; jsou k lidem, kteří se na internetu nějakým způsobem prezentují, příliš důvěřiví; nebo o své plánované schůzce nikomu neřeknou a bývá tak obtížné pachatele dopadnout a usvědčit.

---

³⁷ *Seznam se bezpečně.* Seznamsebezpecne.cz [online]. [cit. 2014- 02- 21]. Dostupné z www: <<http://seznamsebezpecne.cz/ke-stazeni>>.

³⁸ *Desatero bezpečného internetu.* Seznamsebezpecne.cz [online]. [cit. 2014- 02- 24]. Dostupné z www: <<http://seznamsebezpecne.cz/desatero>>.

³⁹ KOPECKÝ, Kamil; KREJČÍ, Veronika. *Rizika virtuální komunikace.* Olomouc : Net University, 2010, s. 22.

⁴⁰ KOPECKÝ, Kamil. *Kybergrooming: nebezpečí kyberprostoru.* Olomouc : Net University, 2010, s. 12.

⁴¹ Tamtéž, s. 12.

V internetové komunikaci se nedodrží stejná pravidla jako v reálné komunikaci tváří v tvář. Přitom i zde má platit základní pravidlo, že dítě, případně teenager by neměl hovořit s někým, koho nezná, nebo o kom si nemůže nijak ověřit jeho totožnost, ať už přes známého, kamaráda nebo si o něm nalézt nějaké podrobnější informace právě na internetu. A stejně jako ve verbální komunikaci ve společnosti nebo školní třídě, také zde platí, že můžeme jakoukoli komunikaci ukončit, či ji dokonce nahlásit na příslušná místa. Ve skutečném světě existují ve školách i městech různé poradny a školní výchovní poradci, v internetovém prostředí je nalezneme jako internetové poradny nebo linky důvěry.

3.3. Kyberšikana (cyberbullying)

Jen málokdo se ve svém životě nikdy nesešel se šikanou. Většinou se však jednalo o šikanu mimo virtuální prostor, často zaměřenou vůči nějak znevýhodněnému jedinci, případně někomu, komu se chtěli ostatní určitým způsobem pomstít. Internetové prostředí a sociální sítě však nabídly zcela nové možnosti šikany, které se již nedotýkají pouze fyzicky slabších jedinců, ale jejímž terčem se může stát kdokoli.

„Kyberšikana je jedním z druhů šikany. Jednoduše řečeno, je to šikana, která je realizována prostřednictvím komunikačních technologií (mobilních telefonů a internetu).“⁴²

Již dávno se nejedná o pouhé nahrávání samotného aktu šikany na mobilní telefon. Nicméně k této oblasti se dostanu ještě později. Možnosti internetové komunikace jsou ve své podstatě neomezené, je možné druhého člověka zesměšnit, uvést jej do rozpaků či o něm začít šířit pomluvy a fámy v takovém měřítku, v jakém to ještě před pár lety nebylo možné. Mezi šikanou a kyberšikanou nalezneme také další rozdíly.

1. Anonymita: Osoba, která je pachatelem, může během svých útoků vystupovat pod přezdívkou (nickem). Oběť se tak nemusí nikdy dozvědět, kdo druhá osoba skutečně je. Na druhou stranu se ale pachatelé stávají často také spolužáci, kteří se s obětí přátelí prostřednictvím sociálních sítí.

---

⁴² *Kyberšikana a prevence*. E-bezpeci.cz [online]. 24. 5. 2008 [cit. 2014- 02- 28]. Dostupné z [www: <http://e-bezpeci.cz/index.php/temata/kyberikana/103-29>](http://e-bezpeci.cz/index.php/temata/kyberikana/103-29).

2. Místo útoku: Na rozdíl od šikany, nedochází k útokům na nějakém skutečném místě. Oběť se neděsí toho, že jí někdo ublíží například za školní jídelnou nebo na chodbě. Nebezpečí se ale může skýtat na facebooku, blogu, xchatu, nebo v nějaké diskusní skupině. Zdánlivě bezpečné místo chatovací místnosti se může stát místem, kde agresor psychicky napadne svou oběť a často s sebou strhne také ostatní diskutující, takže je těžké identifikovat, kdo s útoky na druhou osobu skutečně začal.
3. Změna chování: V internetové komunikaci jsme mnohem méně opatrní, než v komunikaci „tváří v tvář“. Necítíme tak velikou míru ostychu, nerozmyslíme si svůj další krok či větu. Často je zde velice snadné kohokoli oslovit a seznámit se s ním. Internetová komunikace začíná mít svá vlastní pravidla navazování vztahů, která jsou však mnohem častěji založená na úmyslném lhaní. Například o svém věku, povolání, zájmech. Pachatel svou oběť navíc nevidí, nemá tedy tak veliké zábrany a v útocích dál pokračuje nebo je dokonce stupňuje. Oběť by si tak měla uvědomit, že jí internet také umožňuje celou nepříjemnou komunikaci ihned ukončit.
4. Publikum: K útokům pachatele se často přidává publikum. K tomu postačí, když útočník nahraje a na internetu publikuje o druhé osobě nějaké citlivé video a publikem se stávají lidé, kteří začnou psát nelichotivé komentáře o osobě, která se ve videu vyskytuje. Útočníky se tak mohou stát také osoby, které zpočátku neměly vůbec v úmyslu kohokoli slovně napadat.

Pojďme se teď podívat na některé skutečné případy kyberšikany:

Megan Meier (2006)⁴³: Třináctiletá Megan Meier z USA se přes internet seznámila s chlapcem Joshem Evansem. Aniž by se někdy setkali, zažívali něco, co bychom mohli nazvat virtuální láskou. Následovalo však množství urážek, přičemž se v závěru zjistilo, že se ve skutečnosti jednalo o matku Meganiny bývalé kamarádky. Megan Meier se oběsila.

V roce 2007 pak její matka Tina Meier založila nadaci „Megan Meier Foundation“. Jejím cílem je šířit informovanost a vzdělávat ostatní děti a dospělé v oblasti

---

⁴³ KOPECKÝ, Kamil; KREJČÍ, Veronika. *Rizika virtuální komunikace*. Olomouc : Net University, 2010, s. 13.

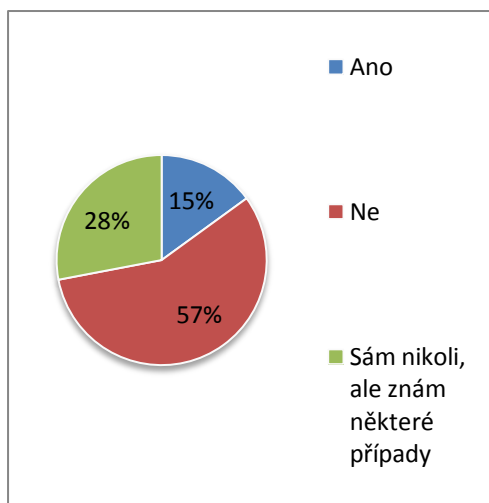
kyberšikany a šikany. Na oficiálních stránkách této nadace je též zmiňováno, že se snaží vytvářet laskavější svět, kterého dosahují vzájemnou spoluprací⁴⁴.

Následně cituji ukázkou dalšího případu kyberšikany ze studie Mgr. Veroniky Krejčí⁴⁵:

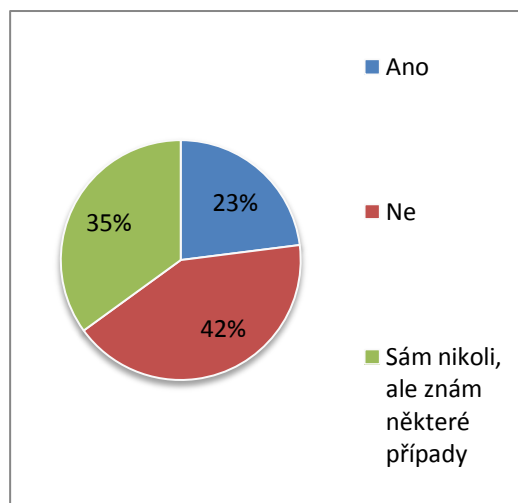
Klobouky u Brna: „Poté, co se dívka šestého ročníku zastala šikanovaného spolužáka, stala se sama obětí nejprve fyzické šikany (píchání kružítkem do ruky) a následně také kyberšikany. Spolužáci na sociální síti Facebook založili stránku s její fotkou, kde jí nadávali a posléze vyhrožovali smrtí jí i její matce. V diskusi například řešili, kdo a jak by ji měl zabít. Během krátké doby získala stránka 84 členů, mezi nimi i několik dospělých osob. Když se dívka o existenci stránky dozvěděla, psychicky se zhroutila a musela užívat léky.“

Jak jsme si již řekli, pro útočníky je virtuální prostředí místem, kde se zbavují svého ostychu. Domnívají se, že je zde za jejich chování nemůže postihnout žádný trest. To stejné si myslí také jejich oběť. Pocit toho, že není nikdo, komu by se mohli světit, dává agresorům ještě větší sílu a oběť trpí stále větší psychickou bolestí. Je třeba říci, že mnoho případů kyberšikany končí sebevraždou, nebo dlouhodobou závislostí na lécích.

Otázka č. 10 z dotazníku: Setkal jsi se v internetovém prostředí se šikanou?

Graf 7 (12 – 25 let)

Graf 8 (nad 25 let)

⁴⁴ Our mission. Meganmaierfoundation.org [online]. [cit. 2014- 2- 28]. Dostupné z www: <<http://www.meganmaierfoundation.org/our-mission.html>>.

⁴⁵ KREJČÍ, Veronika. *Kyberšikana: Kybernetická šikana*. Olomouc : Net University, 2010, s. 45

3.4. Sexting

Fenomén sextingu je poměrně čerstvým problémem, který ještě není natolik prozkoumán. Ve své podstatě se jedná o rozesílání zpráv, fotografií či videí se sexuálním obsahem. Palčivost problému lze vidět především na zvýšeném šíření dětské pornografie.

Mnoho případů dosvědčuje zneužití fotografií partnery, kteří se mezi sebou rozešli a zhrzený partner či partnerka využili sexting jako druh pomsty. Velice často tyto případy končili sebevraždou napadeného.

S boomem sociálních sítí se riziko sextingu neustále zvyšuje a začíná se dostávat do podvědomí ostatních lidí. Zároveň je třeba zdůraznit, že přístupnost k internetu a sítí typu facebook, může být především pro mladistvé velkým nebezpečím. Jsou to často právě oni, kdo útočnickovi odpoví a pošlou mu své intimní fotografie. Asi nejvíce případů sextingu nalezneme ve Spojených státech amerických. Jedním takovým je také tragický osud tehdy třináctileté Hope Witsell, který skončil sebevraždou 12. září 2009. S případem nás seznamuje web e-bezpečí.cz:

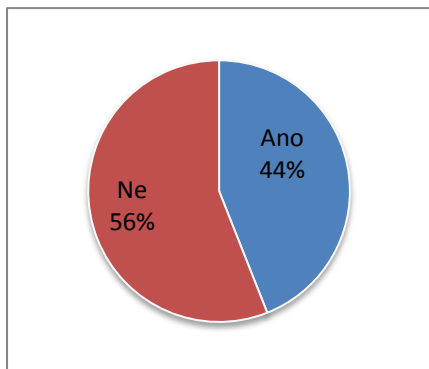
„Protože chtěla upoutat pozornost Alexe Eargooda, chlapce, který se jí líbil, zaslala mu mobilním telefonem svou nahou fotografii. Jeho spolužačka si ale v autobuse od Alexe půjčila mobil, ve kterém našla nahou fotku Hope. Tuto fotku pak dívka přeposlala dalším spolužákům a spolužačkám ze školy. Během několika hodin začala fotografie kolovat po několika okolních základních a středních školách.“⁴⁶

Výše vyjmenovaná rizika, na která můžeme ve virtuálním prostředí narazit, jsou poměrně novými fenomény a neexistuje příliš mnoho výzkumů, které by se těmito palčivými problémy hlouběji zabývaly. Generace, které se jako první se sociálními sítěmi setkala, je dnes již dospělá a právě proto se až nyní dostávají mnohé případy a svědectví do podvědomí ostatních lidí. Na základních a středních školách probíhají různá školení, která mají děti seznámit s jednotlivými pojmy, jako je kyberšikana, kybergrooming nebo kybersex a nastínit jim možnosti, jak se proti těmto projevům násilí bránit.

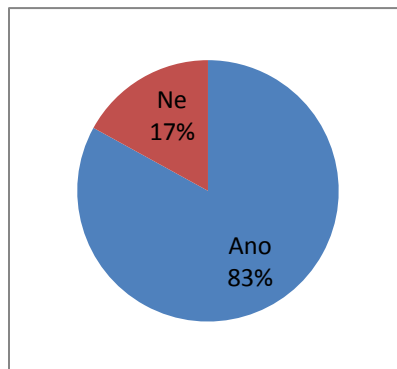
---

⁴⁶ KOPECKÝ, Kamil. *Tragický případ sextingu z USA*. E-bezpečí.cz [online]. 20. 5. 2011 [cit. 2014- 02- 28]. Dostupné z [www: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/sexting/254-tragicky-pipad-sextingu-z-usa>](http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/sexting/254-tragicky-pipad-sextingu-z-usa).

Otázka č. 6 z dotazníku: Dopisuješ si pře internet s někým, koho jsi v reálném světě zatím ještě neviděl?

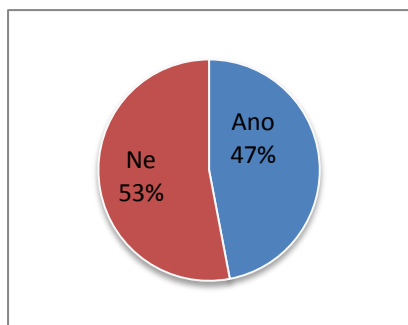
Graf 9 (12-25 let)

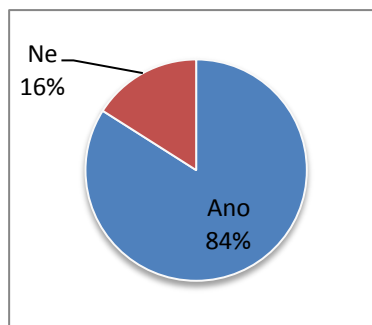
Graf 10 (nad 25 let)

Téměř polovina dotazovaných ve věku do 25 let odpověděla, že si přes internet dopisuje s jiným uživatelem, kterého zatím ještě nikdy neviděla. Především u mladistvých je toto číslo alarmující. Přestože se může jednat o hledání virtuálních přátel, je zde poměrně veliké riziko, že druhá osoba nemusí být tím, za koho se vydává.

Otázka č. 7 z dotazníku: Setkal jsi se už ve skutečném světě s někým, koho jsi do té doby znal pouze přes internet?

Graf 11 (12-25 let)

Graf 12 (nad 25 let)

Ještě více zarážející je výsledek z výše uvedeného grafu, z něhož vyplývá, že opět téměř polovina mladistvých se setkala s osobou, kterou znala pouze prostřednictvím sítě internet. Lze předpokládat, že právě uživatelé, kteří v předchozí otázce odpověděli, že si dopisují s osobou, kterou neznají, se s danou osobou nakonec setkali. U uživatelů starších 25 let je toto číslo samozřejmě také ovlivněno druhem jejich zaměstnání, kdy je pochopitelné, že se s neznámou osobou nejprve seznámí, případně ji kontaktují, elektronicky.

3.5. Další rizika a nevýhody

3.5.1. Nedostatek emocí

Virtuální prostředí je svět, ve kterém upřímnost a pravda nemusejí být na první pohled rozeznatelné od lži a přetvářky. Nehovoříme – li s druhou osobou prostřednictvím videohovoru, nemůžeme náladu a rozpoložení volajícího odvodit z jeho mimiky, případně držení těla. Textová komunikace se snažila tento nedostatek doplnit emotikony, grafickými symboly, které mají za úkol vyjadřovat emoce pisatele. Částečně je tak možné prostřednictvím těchto symbolů sdělit svou náladu. Základními emotikony se staly především úsměv, smutek, smích nebo překvapení. Dnes jich existuje veliké množství, z nichž některé znázorňují různé druhy úsměvu nebo přesvědčení pisatele. Často je díky nim možné rozlišit nadsázku od vážného slova. Stále však platí, že skutečné emoce pisatele mohou zůstat skryty a záleží pouze na něm, zda emotikony k vyjádření svých emocí užívá či nikoli, a pokud ano, jsou-li skutečně vyjádřením pravdy.

3.5.2. Agrese

David Šmahel ve své knize „Psychologie a internet“ zmiňuje otázku tendence agrese na internetu, která se zde může zvyšovat: „Jedním z těchto výkladů je teorie „**frustrace**“...“⁴⁷. Tato frustrace vychází z čekání na odpověď z druhé strany. Zatímco v reálném životě většinou nečekáme na odpověď více jak několik málo sekund, ve virtuálním světě může být doba odezvy mnohem delší. Zatímco je internetové komunikaci přičítáno, že komunikaci urychluje, nesmíme zapomenout, že se to týká především komunikace na velké vzdálenosti. Pokud se osoba, s níž chceme komunikovat, nachází například stovky kilometrů daleko, jsme za elektronickou komunikaci velice vděční, neboť nám umožňuje kontaktovat, kohokoli potřebujeme. Jedná-li se ale o komunikaci s přítelem, který se nachází poblíž, je situace jiná. Očekáváme rychlou odpověď. Pokud komunikujeme pouze prostřednictvím chatu, nevidíme navíc, jakou jinou činnost druhá osoba vykonává. Pokud tedy reakce na naši větu dlouho nepřichází, začínáme být nervózní a frustrovaní. Šmahel správně uvažuje nad tím, že západní civilizace je oproti civilizaci východní mnohem nedochvilnější⁴⁸. Je

---

⁴⁷ ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet: Děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha : Triton, 2003, s. 79.

⁴⁸ Tamtéž.

to dáno kulturou a prostředím, v níž tito lidé vyrůstají a žijí. Souvislost agrese s frustrací, respektive s deprivací zmiňuje také Adam Suchý, který však říká, že odpověď na otázku, zda je frustrace odpovědná za agresi, je diskutabilní⁴⁹.

Také již několikrát zmiňovaná anonymita je podle Šmahela jedním z vlivů zvýšené agresivity⁵⁰. Zatímco v pozitivním hodnocení může být anonymita jedním z faktorů, které jedinci pomohou zvýšit své sebevědomí, při pohledu negativním, je tomu právě naopak. V internetové komunikaci, kdy jedince, s nímž komunikujeme, nemusíme osobně znát, je tendence k agresivnímu napadání, jakým je například verbální útok, mnohem větší. Vidět to můžeme v různých diskusních skupinách nebo komentářích pod jednotlivými články. Uživatel internetu si není jako ve skutečném světě, tolik vědom své odpovědnosti, nezvažuje příliš následky svých činů a ke slovním útokům na druhou osobu tak dochází mnohem častěji.

Přestože v internetovém světě nedochází k fyzickým útokům, agrese verbální je zde jasně patrná. V kyberprostoru ale můžeme také hovořit o grafické či mentální agresi. Můžeme na jedince útočit v takové míře, kdy se jej snažíme psychicky ovlivnit. Dnes sociální sítě umožňují také vkládání fotografií nebo videí, na nichž si mohou agresivní jedinci svou frustraci vybíjet. Mohou druhou osobu zesměšnit v daleko větším měřítku a zacílit svůj útok na požadovanou skupinu, případně okruh lidí.

3.5.3. Závislost na internetu

Mezi negativní aspekty internetové komunikace bychom mohli zařadit také závislost na internetu. David Šmahel uvádí, že například oproti sledování televize, které je závislostí pasivní, je závislost na internetu závislostí aktivní a mimo jiné také fyzickou i psychickou⁵¹. Z mnoha četných výzkumů však nevyplývá žádné jasné a pevně dané stanovisko. Můžeme předpokládat, že k závislosti na internetu tíhnou spíše jedinci osamělí a s málo rozvinutými sociálními dovednostmi, tento předpoklad však nelze zobecňovat⁵². Je potřeba provést ještě mnoho výzkumů, především longitudinálních, které by nám závislost na internetu, mezi kterou můžeme řadit třeba

---

⁴⁹ SUCHÝ, Adam. *Mediální zlo: mýty a realita*. Praha : Triton. 2007, s. 28.

⁵⁰ ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet: Děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha : Triton, 2003, s. 80.

⁵¹ Tamtéž, s. 142.

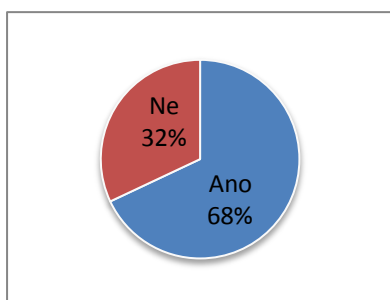
⁵² Tamtéž, s. 143.

také cybersex nebo hraní online her, více ozřejmily a pomohly nalézt řešení, jakým způsobem se k této závislosti postavit a jak ji „léčit“.

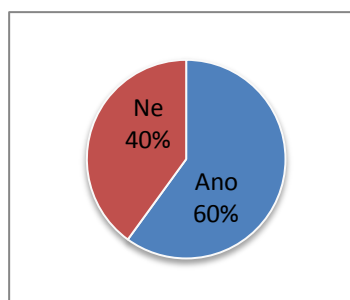
3.5.4. Zneužití a krádež osobní identity

Přestože se v knize „Bezpečnost dětí na internetu“ píše v kapitole o zneužití osobní identity v rámci platebních karet⁵³, podobná rizika a rady platí také v případě krádeže naší virtuální identity. Historie v internetové komunikaci je uchovávána, je tedy špatným rozhodnutím, posílat komukoli své heslo nebo rodné číslo. Stejně tak není příhodně zasílat své intimní fotografie prostřednictvím elektronické pošty. V případě, že někdo naše osobní údaje získá, může se s nimi dostat do našich účtů, spravovat náš profil na sociálních sítích, poškodit sociální vztahy s ostatními lidmi a v neposlední řadě je použit k vlastnímu vydírání naší osoby.

Otázka č. 8 z dotazníku: Setkal jsi se na internetu s chováním, které ti bylo nepříjemné?

Graf 13 (12-25 let)

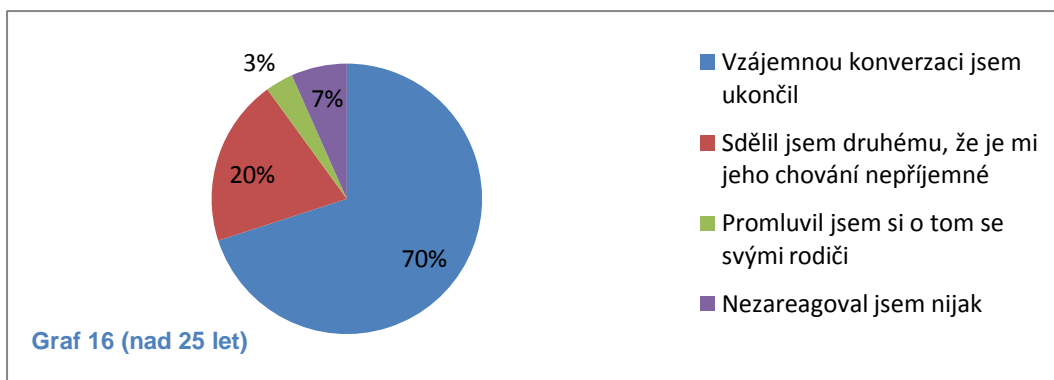
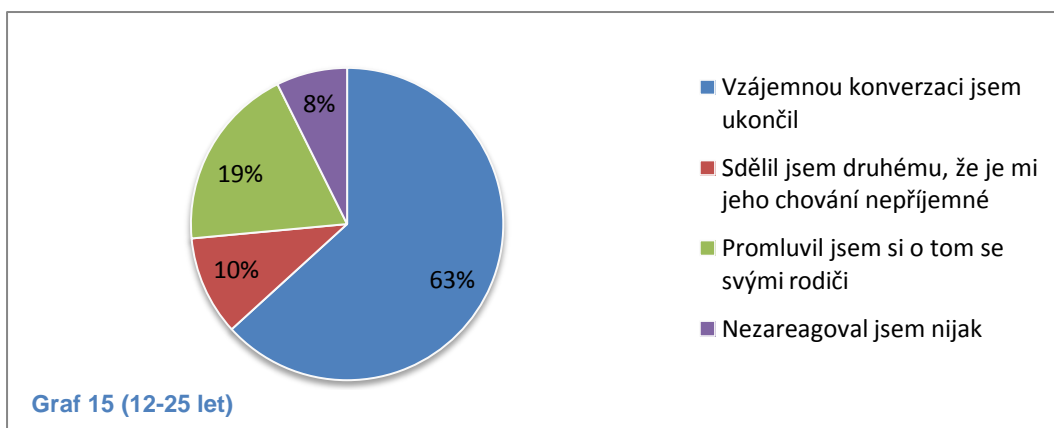

Graf 14 (nad 25 let)

Výše vidíme, že nadpoloviční většina respondentů odpověděla, že se ve virtuálním prostředí již setkali s takovým chováním, které jim bylo nepříjemné. Níže přiložené grafy znázorňují, jak se v takové situaci zachovali.

⁵³ ECKERTO VÁ, Lenka; DOČEKAL, Daniel. *Bezpečnost dětí na internetu: Rádce zodpovědného rodiče*. Brno : Computer Press, 2013, s. 146.

Otázka č. 9 z dotazníku: Pokud ano, jak si se v té situaci zachoval?

4. POZITIVA INTERNETOVÉ KOMUNIKACE

Když jsme bedlivěji prozkoumali rizika internetové komunikace (s většinou jejich úskalí), pojdme se nyní společně zaměřit na její kladné stránky, a v čem může klasickou komunikaci doplnit, či nahradit. Udělejme menší krok zpět a podívejme se na celou problematiku z trochu jiné perspektivy.

O rizicích internetové komunikace bylo sepsané nemalé množství knih, publikací či příruček, mnoho z nich je však zaměřeno na několik nejznámějších fenoménů, případně je vyjmenovávají, ale neseznamují čtenáře s danou problematikou podrobněji.

4.1. Seznamování

Výstižně je tato pozitivní stránka internetové komunikace popsána v knize „Internet jako cesta pomoci“: „...internet umožňuje navazovat sociální kontakty i pro jednotlivce, kteří by jinak trpěli sociální izolací; jedinci s omezenější sociální výbavou mají v interakci prostřednictvím internetu větší šanci uspět.“⁵⁴ Již výše jsme si řekli, že u internetové komunikace slábnou zábrany. Jedinec není tolik nervózní, nepocituje takovou míru stresu jako při navazování kontaktů v běžném prostředí. Má možnost se představit, aniž by si o něm druhá osoba vytvářela předsudky. Samotná fáze navázání nového vztahu či kontaktu je mnohem snazší, neboť nám z rovnice mizí ostatní lidé, kteří se nacházejí v bezprostřední blízkosti osoby, s níž se pokoušíme seznámit.

Podobně je seznamování online mnohem snazší pro osoby s nějakým handicapem, u kterých nejsou příliš rozvinuté sociální dovednosti⁵⁵. Osoby s nějakou vadou řeči nebo fyzickým či psychickým postižením zde mohou opět mluvit, vést rozhovor o tématu, který je zajímavý. Mohou se stát součástí komunity, která je uznává pro jejich kvality, které by v běžném světě mohly být lehce přehlédnuty. Není na ně nahlíženo jako na osoby méněcenné a handicapovaný člověk se zde mnohdy cítí daleko sebejistěji.

„Sociálním handicapem může být často nesmělost, úzkost při navazování kontaktu nebo fyzická (ne)přitažlivost.“⁵⁶

---

⁵⁴ HORSKÁ, Bohuslava; LÁSKOVÁ, Andrea; PTÁČEK, Ladislav. *Internet jako cesta pomoci*. Praha : Sociologické nakladatelství (Slon), 2010, s. 19

⁵⁵ Tamtéž; s. 19.

⁵⁶ ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet: Děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha : Triton, 2003, s. 91.

Navíc je zřejmé, že internetové prostředí umožňuje lepší vyjádření vlastních emocí. To, co bychom se druhému ostýchaly v reálném rozhovoru tváří v tvář říci, se nám ve virtuálním prostředí jeví jako zcela normální, někdy dokonce nezbytné. Stáváme se zde otevřenějšími a důvěřivějšími, což, jak jsme si řekli, může mít také svou stinnou stránku.

4.2. Rozvíjení komunikativních dovedností

Mnohé chatovací místnosti a sociální sítě nabízejí možnost nahlédnout do historie a prohlédnout si konverzaci, kterou jsme s danou osobou vedli dnes, včera, nebo například také před rokem. Je tak možné navázat na dřívější rozhovor. Při zodpovídání určité otázky si navíc můžeme svoji odpověď promyslet, neboť na ni máme mnohem více času. To s sebou pochopitelně přináší také mnohá úskalí. Jak víme, že je ten druhý upřímný? Nemáme žádnou zpětnou vazbu v podobě neverbální komunikace, jakou je například mimika nebo držení těla. Osoba na druhém konci chatovacího okna si může dát chvilku na rozmyšlení odpovědi a následně nám dát takovou odpověď, jakou si přejeme nebo jakou ona považuje za nejlepší. V běžném rozhovoru nemáme příliš času na promyšlení otázky, často máme jen několik málo vteřin k tomu, abychom sdělili, co si myslíme. V psané formě můžeme svoji odpověď formulovat tak, aby zněla logicky správně a nemohla být napadena jako lež. Je však také možné, že nějakou větu pochopíme v jiném kontextu, než ve kterém byla míněna. V běžném rozhovoru například ironii většinou poznáme, v internetové komunikaci můžeme použít emotikony, které ale mohou naše skutečné emoce spíše zkreslovat.

Introvertní lidé se však vlivem sociálních sítí a dalších prostředků internetové komunikace mohou cítit sebevědoměji a jistěji v řešení mezilidských vztahů. Psaná forma komunikace jim umožňuje lépe sdělit své myšlenky a emoce. V internetovém prostředí tak s ostatními lidmi komunikují mnohem častěji než je tomu ve světě offline.

4.3. Dostupnost

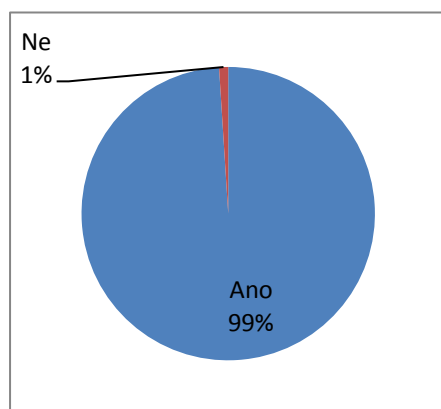
Jsme již daleko od užívání faxů nebo klasické korespondence. Mnozí ji udržují především v období svátků. Chceme-li někomu napsat, většinou je to právě prostřednictvím internetu. Důvod? Je dostupný a rychlý. Kdo zná základy užívání počítače a nemá počítač doma, může zajít do knihovny, internetové kavárny, nebo třeba

jen požádat kamaráda, zda by si nemohl poslat e-mail. Už není třeba vědět, zda je druhý doma, nesháníme pracně jeho adresu, třídní srazy se často omezují na oslovení kruhů přátel na sociálních sítích a vytvoření potřebné pozvánky. Je to rychlé a efektivní. Osoba, která nás shání, vidí, zda jsme právě online a nechceme-li být rušení, stačí svůj profil nastavit do režimu offline.

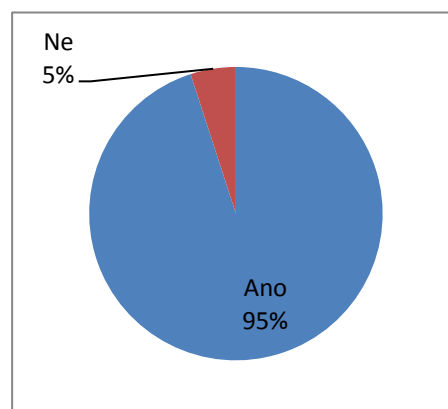
Můžeme zmínit, že počet připojených domácností připojených k internetu velice rychle vzrůstá. Zatímco v roce 2004 bylo k internetu, podle českého statistického úřadu, připojeno 14,8% českých domácností, v roce 2006 to již bylo 26,7%⁵⁷. O čtyři roky později, tedy v roce 2010 dosáhl počet připojení k internetu 56%⁵⁸ a podle poslední statistiky z roku 2013 je v České republice připojeno k internetu 67%⁵⁹ domácností.

Pro přehled přikládám graf z vlastního průzkumu:

Otázka č. 1 z dotazníku: Máte ve Vaší domácnosti připojení k internetu?

Graf 17 (12-25 let)

Graf 18 (nad 25 let)

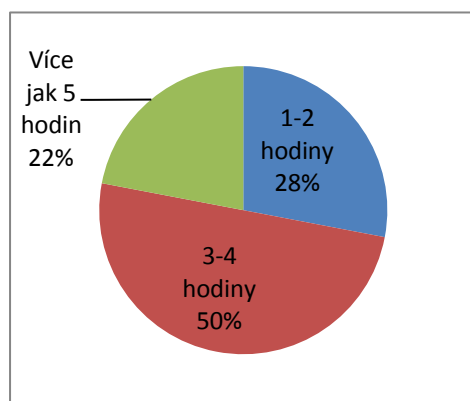
Můžeme předpokládat, že důvodem proč je ve věkové kategorii 12-25 let připojení k internetu o 4% vyšší, je ten, že je stále důležitější pro výuku žáků a mnohdy je nutnou součástí pro splnění daného úkolu. Kategorie osob starších 25 let je také záležitostí lidí důchodového věku, kteří počítač ani internet neovládají. Přesto vidíme, že počet domácností s internetovým připojením je vysoký.

⁵⁷ *Informační společnost v číslech 2007*. Czso.cz [online]. [cit. 2014- 03- 25]. Dostupné z [www: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/informacni_spolecnost_v_cislech_2007_obsah>](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/informacni_spolecnost_v_cislech_2007_obsah).

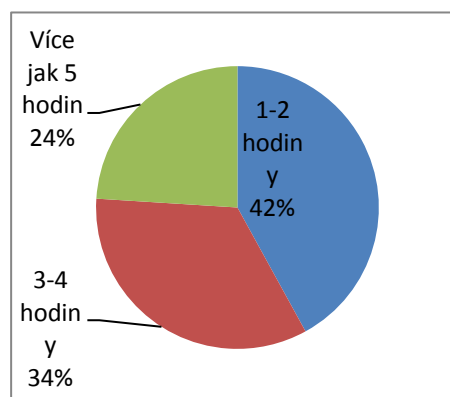
⁵⁸ *Informační společnost v číslech 2011*. Czso.cz [online]. 15. 4. 2011 [cit. 2014- 03- 25]. Dostupné z [www: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/9705-11>](http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/9705-11).

⁵⁹ *Informační společnost v číslech 2014*. Czso.cz [online]. 3. 4. 2014 [cit. 2014- 04- 05]. Dostupné z [www: <http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/publ/061004-14-r_2014>](http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/publ/061004-14-r_2014).

Otázka č. 2 z dotazníku: Kolik času denně na internetu trávíš?

Graf 19 (12-25 let)

Graf 20 (nad 25 let)

Je také potřeba zohlednit množství času, které uživatel na internetu tráví. Z grafů vidíme, že 1-2 hodiny denně stráví na internetu oproti lidem starších 25 let více jak dvojnásobek mladistvých.

4.4. Internetová komunikace a pomoc

Stejně jako přináší internet spoustu rizik především, co se jeho anonymity týče, může být právě toto riziko také jednou z jeho výhod. Především pro dospívající může zdánlivá anonymita poskytovat útočiště. Nejedná se však pouze o adolescenty, nýbrž o každého, kdo prostřednictvím internetu vyhledává jakoukoli pomoc. Tu nabízí linka bezpečí nebo internetové poradenství. Skutečnost, že klient nezná osobu, která mu naslouchá, mu umožňuje se mnohem více otevřít⁶⁰. Neví, jak druhá osoba vypadá a oslovení bývají většinou neutrální: „...ahoj poradničko...“⁶¹. Pro danou osobu může být těžké se s problémem svěřit a právě internetová komunikace může být ideálním začátkem k překonání bariér, které jí brání se svěřit se svým problémem někomu blízkému. Právě tady se mnoho těch, kteří byli účastníky kyberútoků, svěřují se svými zkušenostmi a pokoušejí se nalézt nějaké řešení. A otevření se někomu důvěryhodnému může být impulsem k tomu, aby předali svůj případ dál.

⁶⁰ HORSKÁ, Bohuslava; LÁSKOVÁ, Andrea; PTÁČEK, Ladislav. *Internet jako cesta pomoci*. Praha : Sociologické nakladatelství (Slon), 2010, s. 27.

⁶¹ Tamtéž, s. 28.

5. CO INTERNETOVÁ KOMUNIKACE ZMĚNILA A JAK NÁS OVLIVŇUJE

V této kapitole můžeme v úvodu uvést citát Neila Postmana z knihy „Ubavit se k smrti“: *„Každý, kdo se jen trochu vyzná v dějinách komunikace, ví, že nové technologie s dopadem na myšlení zahrnují proces směny. Něco dávají, ale něco jiného za to výměnou berou...“*⁶²

Zároveň se nemůžeme domnívat, že by internetová komunikace nebo komunikace médií byla stejná jako komunikace lidská (verbální). Walter Ong říká, že je to především proto, že v internetové komunikaci (komunikaci média) očekáváme zpětnou vazbu⁶³.

Zamysleme se nad tím, jakým způsobem nás internetová komunikace může ovlivňovat a jakým způsobem pozměňuje naše chápání komunikace jako takové.

5.1. Marketing a reklama

*„Dnešním cílem je proniknout dovnitř, aby se mohlo manipulovat, vykořisťovat, řídit...Mnoho reklam a zábavných atrakcí má způsobit, aby se všichni dostali do bezmocného stavu vytvořeného dlouhotrvajícím duševním stereotypem.“*⁶⁴

Zatímco v dřívějších dobách stáli obchodníci u stánků a vykřikovali svá hesla, hlásající, že jejich výrobek je tím nejlepším a mohli jsme tak hovořit o křiklavé reklamě, dnes jsou techniky reklamy mnohem rafinovanější. Nesetkáváme se s lidmi propagující určitý výrobek pouze na tomu určených místech či prostranstvích, nýbrž se jejich pole působnosti mnohem více rozšířilo. Rétorika, kterou užívají, je přenášena do televizního vysílání, rádií, ale samozřejmě také na internet, kde mají podobu reklamních video spotů, různých bannerů nebo placených reklam na sociálních sítích. Je to pochopitelně způsobeno také tím, že dané internetové společnosti musejí svůj provoz zaplatit. A činí tak právě prostřednictvím reklamy. Tím jsme však reklamě vystaveni v mnohem větší míře, než tomu bylo dříve. McLuhan ve své knize porovnává americkou a britskou reklamu a hovoří o rozhořčení, které vlivem reklamy u zákazníka vzniká: *„...rozhořčení má velkou „sílu přitahující pozornost“ a že ti, kteří se takto*

⁶² POSTMAN, Neil. *Ubavit se k smrti*. Praha : Mladá fronta, 2010, s. 45.

⁶³ ONG, Walter. *Technologizace slova*. Praha : Karolinum, 2006, s. 196.

⁶⁴ MCLUHAN, Marshall. *Člověk, média a elektronická kultura*. Brno : Jota, 2000, s. 27.

rozhořčují, jsou zákazníci, na které se dá spolehnout. Znechucení se tedy stalo novým estetickým principem dynamiky reklamy.⁶⁵“ Je tedy zřejmé, že reklamní agentury umísťují svou reklamu právě na sociální sítě, kde mohou lépe zacílit na požadovanou skupinu lidí.

5.2. Jazyk

Každý technologický pokrok vede k rozvoji společnosti a k její vyšší diferenciaci. „...pokud je naše zkušenost s vnějším světem zprostředkována určitou technologií, pak tato technologie sama o sobě musí mít zásadní význam a přímý vliv nejen na společenské změny a sociální organizaci, ale především na organizaci smyslového vnímání a myšlení...“⁶⁶ Knihtisk vedl ke změně psaného projevu, došlo k rozšíření psaného slova a k rozvoji novinařiny. Další technologické pokroky pomáhaly komunikaci především urychlit. Jako příklad můžeme uvést fax či telegraf. Televize a rádio vedly ke snadnějšímu a rychlejšímu přístupu k novým informacím a možnost rychle oslovit velký okruh lidí najednou. Jak změnil internet naši komunikaci? Samozřejmě došlo k jejímu zrychlení a především možnosti komunikovat s druhou osobou na veliké vzdálenosti. Na druhou stranu David Šmahel uvádí, že virtuální komunikace (hovoříme-li především o chatu a diskusních skupinách, kde je komunikace pojata formou psaného textu) je oproti mluvené řeči daleko pomalejší⁶⁷. Virtuální komunikace je podle něho realizována především krátkými větami, kdy je často nutné se více ptát; mnohdy bývá tento typ komunikace výstižnější a jasnější, což je důsledkem toho, že si komunikující mohou svou odpověď či otázku lépe promyslet⁶⁸.

Když budeme znovu citovat McLuhana: „*Písmo pomáhá ovládat prostor. Písmo zároveň vytváří město.*“⁶⁹ a použijeme tento výrok na současnou dobu, vidíme, že přestože byla citovaná pasáž napsána před šedesáti lety, je stále aktuální. Virtuální prostor je ve velké míře skutečně vytvářen písmem. Většina elektronické komunikace neprobíhá formou videokonferenci, ale stále ve větší míře psanou formou v podobě chatu nebo diskusí. Tohle spektrum, kdy mezi sebou diskutující komunikují, určitým

---

⁶⁵ Tamtéž, 2000, s. 24.

⁶⁶ BYSTŘICKÝ, Jiří a kolektiv. *Média, komunikace a kultura*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008, s. 55.

⁶⁷ ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet: Děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha : Triton, 2003, s. 109.

⁶⁸ Tamtéž, s. 109.

⁶⁹ BYSTŘICKÝ, Jiří a kolektiv. *Média, komunikace a kultura*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008, s. 265.

způsobem na sebe reagují a polemizují mezi sebou, vytváří město, které má své vlastní zvyky, tradice i pravidla. A dokonce také svůj vlastní jazyk. Zatímco psaná komunikace jako je korespondence nebo například také literatura není od živého jazyka předávaného ústně až tak příliš odlišná, používáme při ní stejná nebo alespoň podobná slova, která spojujeme do vět, virtuální komunikace má svou vlastní cestu. Mnohdy jsou při ní využívány různé zkratky, jimiž se komunikující dorozumívají. Tato tendence je patrná především během chatování na sociálních sítích, a vede hlavně ke zrychlení komunikace. Zkratky jsou často odvozeninami anglických slov, ale nalezneme mezi nimi také české ekvivalenty: jj – ano; tjn – to jo no; z5 - zpět; nz – není za co; MTR – mám tě rád. Z anglických zkratk jsou to především následující: omg (oh my God) – oh, můj bože; sry (sorry) – promiň; mmt (moment) – moment; 4EVER (forever) – navždy; BTW (By the way) – mimochodem; thx (thanks) – děkuji. Mimo tyto zkratky se v elektronické komunikaci často užívají již výše zmiňované emotikony, které nám pomáhají sdílet emoce. Je však potřeba si uvědomit, že podobné zkratky nebo grafická znázornění jsou většinou využívány pouze v neformálním typu virtuální komunikace. Zde se také mnohdy setkáme s případy, kdy jsou vynechávána interpunkční znaménka, věty začínají malým písmenem a komunikace může často zůstat nezakončena. Ve formálnější komunikaci (e-mailová korespondence, důležité informační sdělení) se však snažíme stále držet pravidel psaného slova a řídíme se určitou etiketou, v internetovém prostředí spíše známou jako netiketa.

5.3. Globalizace

Marshall McLuhan říká, že vzdálenost mezi lidmi je ve veliké míře vymezena řečí⁷⁰. Dnes je řeč skutečně tím, co nás spojuje. Virtuální svět nám pomohl svět relativně zmenšit. Veliké vzdálenosti již nejsou překážkou ke zkontaktování jiné osoby. Abychom se s někým viděli, nemusíme nutně cestovat. „Vzdálenosti jsou odbourávány rozvíjejícími se sítěmi elektronické komunikace.“⁷¹ Komunikace přes internetové připojení nám umožňuje být v kontaktu s lidmi z druhé strany Země, sdílet vzájemné zážitky, fotografie, ale také zprávy, ať už osobního nebo vědeckého (výzkumného) charakteru. John B. Thomson dále píše, že až v devatenáctém století dochází ke

---

⁷⁰ McLUHAN, Marshall. *Člověk, média a elektronická kultura*. Brno : Jota, 2000, s. 263.

⁷¹ THOMPSON, John. B. *Média a modernita*. Praha : Karolinum, 2004, s. 123.

globalizaci komunikace⁷². Komunikace se tedy již dávno neorientuje pouze na poštovní korespondenci nebo komunikaci tváří v tvář. Naopak se s novými komunikačními prostředky objevuje, jak píše McLuhan „...*globální vesnice*.“⁷³ Jednotlivé kultury a civilizace se stále více prolínají. V internetové komunikaci nemusíme mezi sebou řešit otázku překonání hranic, naopak k sobě najednou máme velice blízko. Máme snadný rychlý přístup k informacím, komunikaci, můžeme vzájemně prolínat různé vize, polemizovat v názorech a seznamovat se s jinými tradicemi nebo učením. Díky stále se rozšiřujícímu kyberprostoru navíc, podle Lévyho, zmizely také dříve platná omezení a lidé se tak mohou mnohem snáze a lépe organizovat⁷⁴.

Na druhou stranu se zdá, že postupující proces globalizace má ještě jeden následek – vzájemné odcizování. Sociální sítě mnohdy bývají útočištěm před problémy vnějšího světa. Konflikty ze skutečné reality často zůstávají nevyřešené a bývají konfrontovány v internetovém prostředí. Podle Heleny Kubátové ztrácí prostor svůj význam⁷⁵, neboť je dostupný virtuálně coby kyberprostor. Tak se mnohé události a důležité komunikace přesouvají do internetového světa, kde jsou zbaveny hranic.

5.4. Hledání vlastního „já“ u dospívající osoby

Internetové prostředí a nové technologie v komunikacích změnilo také to, jak pojmáme sami sebe a hledáme svou vlastní identitu. Vedle hledání sexuální orientace, experimentování s alkoholem a drogami, hledání vlastních zájmů a především formování své osobnosti, se adolescenti snaží projevat také ve virtuálním světě. David Šmahel uvádí termín „...*virtuální reprezentace*“⁷⁶, do které projektujeme své pocity, fantazii, ideály i myšlenky a tato naše virtuální reprezentace se po čase začíná chovat autonomně⁷⁷. To, čím tato naše reprezentace ve virtuálním prostředí je, respektive, jak se zde projevuje, označuje jako „*Osobní virtuální identita...*“⁷⁸ S touto svou identitou může jedinec experimentovat mnohem snáze, než je tomu ve skutečném

---

⁷² Tamtéž, s. 125.

⁷³ McLUHAN, Marshall. *Člověk, média a elektronická kultura*. Brno : Jota, 2000, s. 126.

⁷⁴ LÉVY, Pierre. *Kyberkultura*. Praha : Karolinum, 2001, s. 117.

⁷⁵ KUBÁTOVÁ, Helena. *Sociologie životního způsobu*. Praha : Grada, 2010, s. 151.

⁷⁶ ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet: Děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha : Triton, 2003, s. 39.

⁷⁷ Tamtéž, s. 40.

⁷⁸ Tamtéž, s. 41.

světě. Může si ji měnit, vystupovat relativně anonymně (například pod přezdívkou), může zde lépe projevovat své emoce a myšlenky.

Dalším faktem je, že se dopívající často s někým srovnávají. Při hledání svých vlastních odpovědí a postavení ve společnosti si potřebují určitý vzor a zpravidla si pro tento účel nevybírají kohokoli⁷⁹.

Zatímco v reálném světě může více introvertního člověka přepadnout stud, ve virtuálním světě se může jeho osobnost mnohem více projevit. Snáze nalezne informace o oboru, který jej zajímá, může se stát členem určité skupiny, spolku, sdružení nebo klubu. Může si zde vytvářet okruh přátel, s nimiž by se jinak nemusel nikdy setkat.

Zatímco dříve by únikem z reality či jako ventilace vlastních emocí mohl sloužit osobní deník, v současné době je mnohdy nahrazován vytvářením osobního blogu, kam si může, dle svého uvážení, zapisovat cokoli jej zajímá, předávat své emoce a sdílet je. Oproti „vnějšimu světu“ může získat mnohem více reakcí na určitý názor, čímž vytváří své postoje a formuje svou osobnost. To však pochopitelně může mít také negativní dopad, vezmeme – li v úvahu, že se jedinci, při žádosti o pomoc, dostane špatné rady, stane se terčem kyberšikany nebo kyberstalkingu. Experimentování s vlastní sexualitou zde může mít mnohem větší dopad než ve skutečném světě. Sdílení intimních fotografií nebo aktivita na internetových stránkách, zaměřených na uspokojování sexuálních potřeb může vést k závislosti na kybersexu, nebo se stát cílem kyberútoků, kdy budou jeho fotografie odcizeny a zneužity. Této problematice se věnuje také Radana Divínová ve své knize, kde uvádí následující: *„On-line vztah může vyvrcholit zklamáním s pocity zrady, když se účastník cítí podveden někým, kdo v on-line prostředí měnil svou identitu. Poškození pak hovoří o destabilizaci svého vnímání světa a o emocionálním a sociálním zmítání. Všechny sociální kontakty jsou vytrženy z kořenů, účastníci mají pocit, že nemohou věřit nikomu, že všechno on-line může být lež a že nikdo nikomu neříká, kým skutečně je.“*⁸⁰

---

⁷⁹ DeVITO, Joseph. A. *Základy mezilidské komunikace*. Praha : Grada, 2001, s. 42.

⁸⁰ DIVÍNOVÁ, Radana. *Cybersex: Forma internetové komunikace*. Praha : Triton, 2005, s. 36.

5.5. Nový prostor k zábavě

S hledáním vlastní identity souvisí také zájmové vyžití a vyhledávání zábavy. Podle Šmahela je i měnění identity u dospívajících určitým druhem zábavy⁸¹. Patří sem také již zmiňovaný cybersex a s ním spojované sexuální uspokojování, jemuž mohl předcházet stres. Uživatel tak hledá nějaký způsob odreagování.

Sociální sítě jsou navíc novým místem, kde se především dospívající lidé stále častěji scházejí. Domlouvají si hodinu, kdy budou přihlášení, hrají zde online hry, při nichž mohou sdílet své zážitky, případně si s druhou osobou vyměňovat ke hře potřebné atributy. Příkladem může být přes facebook přístupná hra farmville, kde se uživatel stává jakýmsi správcem farmy a může ostatním registrovaným hráčům pomáhat se správou jejich farem, či jim přeposílat suroviny, kterých má on nadbytek.

Další možnou ukázkou zábavy v online světě, je hra „Second life“, která je označována jako „...*paralelní virtuální svět, ve kterém jeho obyvatelé žijí – komunikují spolu a potkávají nové přátele, poznávají nová místa, nakupují, vzdělávají se, chodí na přednášky, baví se v kavárnách a barech, tančí na diskotékách. Second life je nový svět, nová dimenze tvého života.*“⁸² Jak tedy vidíme, pojem zábava získává v moderním světě zcela nový rozměr a její úloha se pomalu přesouvá do virtuálního prostředí. Second life je komplexní systém, který je dnes využívám marketingem pro propagaci určité značky, případně může sloužit jako místo k virtuálnímu seznámení a následnému setkání v reálném světě.

Kromě online her, plnící úlohu sociální komunity, můžeme jako prvek zábavy jmenovat také síť youtube, sloužící ke sledování videí, jejich sdílení i nahrávání.

---

⁸¹ ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet: Děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha : Triton, 2003, s. 55.

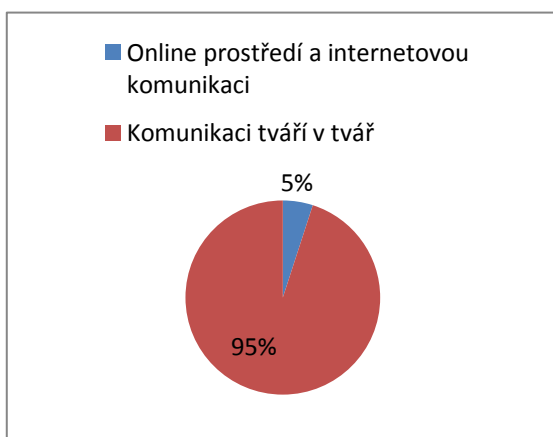
⁸² STRATTEN, Igor. *Vítejte na portále o Second life*. Secondlife.cz [online]. 24. 12. 2012 [cit. 2014- 04- 05]. Dostupné z [www: <http://secondlife.cz/vitejte-na-portale-www-secondlife-cz>](http://secondlife.cz/vitejte-na-portale-www-secondlife-cz).

5.6. Prezentace

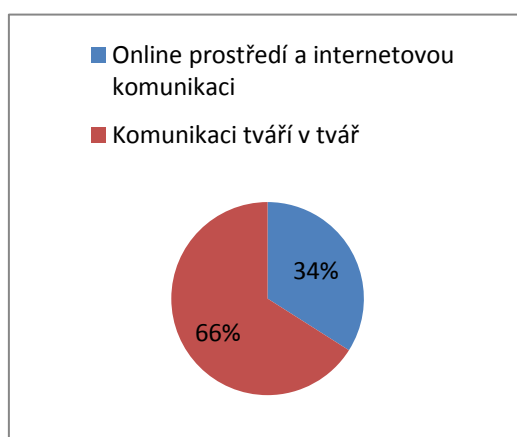
Čas od času je nutné sebe sama nějakým způsobem prezentovat. Jednotlivé firmy a společnosti si dnes mnohdy o svých současných či případných budoucích zaměstnancích hledají informace právě na internetu. Proto je nutné sebe sama na internetu prezentovat. Neznamená to však pouze mít své internetové stránky, nýbrž dobře vystupovat na daných sociálních sítích.

Vojtěch Bednář ve své knize „Marketing na sociálních sítích“ uvádí následující: „*Profil na Facebooku „hovoří za člověka“, přesněji člověk hovoří profilem. Na rozdíl od jiných komunikačních nástrojů představují uživatelské profily na Facebooku skutečnou identitu svých vlastníků. Profil reprezentuje skutečnou živou osobu, nese její jméno, je reprezentován její fotografií. Přátelé profilu jsou skutečnými přáteli dané osoby, a i kdyby nebyli, předpokládá se, že profil odpovídá skutečnému člověku.*“⁸³ Pokud se o svůj profil dobře staráme, pravidelně jej aktualizujeme, naše profilová fotografie je zvolená správně a naše statusy nejsou zaměřené nějak vulgárně nebo pejorativně, můžeme být pro budoucího zaměstnavatele dobrou volbou. Záleží také, na jakých sociálních sítích jsme aktivní. Dobrou volbou pro sebezprezentaci je LinkedIn, jehož prostřednictvím si můžeme vytvořit životopis a oslovit případné společnosti se žádostí o profesní uplatnění nebo spolupráci.

Otázka č. 11 z dotazníku: Preferujete spíše:

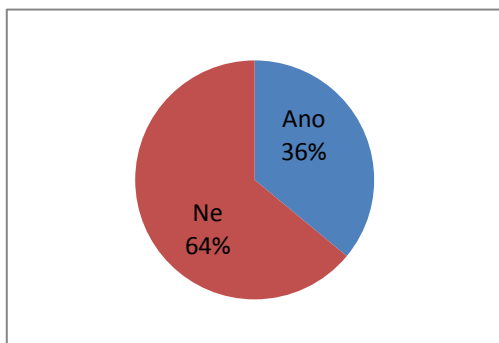
Graf 21 (12-25 let)

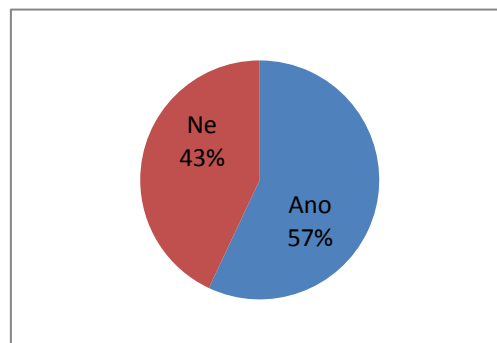
Graf 22 (nad 25 let)

⁸³ BEDNÁŘ, Vojtěch. *Marketing na sociálních sítích*. Brno : Computer Press, 2011, s. 34.

Otázka č. 12 z dotazníku: Myslíš, že se tvé vztahy vlivem sociálních sítí (internetové komunikace) nějak změnily?

Graf 23 (12-25 let)

Graf 24 (nad 25 let)

Některé z uváděných důvodů změny mezilidských vztahů, které respondenti uváděli:

- Přes sociální sítě se píše ošklivé věci, které se do očí neřeknou. Více se hádám.
- Více jsem poznal své přátele.
- Lidé jsou odvážnější, píše, co by nikdy neřekli, neříkají nic do očí → to nemám ráda.
- Změna k lepšímu, komunikace je zadarmo a rychlá.
- Někdy se dá kvůli sociálním sítím snadno pohádat.
- Moji přátelé se mnou kvůli internetu tráví méně času.
- Někteří nechtějí už chodit ven, ale raději si jen psát z pohodlí domova.
- Na internetu (písemně) se mi jde občas lépe vyjádřit.
- Mohu komunikovat s více lidmi, na které bych jinak neměla čas
- Například si nemám co říct s lidmi, se kterými si píšu každý den.
- Jsme častěji v kontaktu.
- Našel jsem tam spoustu přátel.
- Je těžší někoho pozvat ven.
- Často problémy řeším přes internet.
- Jsem v kontaktu s lidmi, kteří jsou ode mě daleko.
- Mohu být v kontaktu s lidmi, které tak často nevidám.
- Více hádek, nedorozumění.

6. KAM SE V PŘÍPADĚ POTŘEBY OBRÁTIT

Otázka, která nás nutí v souvislosti s kyberútoky k zamyšlení, je, jak se můžeme proti těmto útokům bránit, a na koho se s prosbou o pomoc obrátit.

V první řadě existuje **linka bezpečí**⁸⁴ a **internetové poradny**. V knize „Internet jako cesta pomoci“ je uvedeno, že „...je osobní kontakt nenahraditelný.“⁸⁵ To znamená, že přestože nám může internetové poradenství pomoci vyřešit nějaký na první pohled jednodušší problém, měli bychom se přesto nakonec obrátit například na psychologickou poradnu, neboť je mnohdy potřeba řešit také jinou stránku osobnosti a zabývat se potížemi podrobněji. Ve stejné knize se také dále uvádí, že internetové poradenství pro mladistvé mnohdy nahrazuje přirozenou sociální síť⁸⁶. V dnešní době vzrůstá počet dysfunkčních rodin a dochází ke stále menší míře interakce mezi jednotlivými členy rodiny. Z výzkumu Českého statistického úřadu vyplývá, že v 55 % případech, v rodině, kde je 3-5 leté dítě, pracují oba rodiče⁸⁷. Mnohdy se tak dospívající uchylují k internetové komunikaci z důvodu osamění.

V případě, že se na internetu setkáme s nežádoucím obsahem, můžeme, můžeme navštívit stránky Policie ČR a použít zde aplikaci: „*Formulář pro hlášení závadového obsahu a aktivit v síti internet*“⁸⁸. Pomoc většinou nalezneme na většině sociálních sítí, kde se také nalézají různé linky bezpečí, nebo můžeme kontaktovat správce dané stránky (služby).

Linka bezpečí: 800 155 155

Tísňové volání: 112

Police ČR: 158

---

⁸⁴ *Linka bezpečí*. Linkabezpeci.cz [online]. [cit. 2014- 04- 06]. Dostupné z www: <<http://www.linkabezpeci.cz/>>.

⁸⁵ HORSKÁ, Bohuslava; LÁSKOVÁ, Andrea; PTÁČEK, Ladislav. *Internet jako cesta pomoci*. Praha : Sociologické nakladatelství (Slon), 2010, s. 28.

⁸⁶ Tamtéž, s. 29.

⁸⁷ *Sladování pracovního a rodinného života v České republice*. Czso.cz [online]. 2. 6. 2011 [cit. 2014- 04- 06]. Dostupné z www:

<http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/sladovani_pracovniho_a_rodinneho_zivota_v_cr20110602>.

⁸⁸ *Formulář pro hlášení závadového obsahu a aktivit v síti internet*. Aplikace.policie.cz [online]. [cit. 2014- 04- 06]. Dostupné z www: <<http://aplikace.policie.cz/hotline/>>.

7. ZÁVĚR

Účelem této bakalářské práce bylo poskytnout ucelený přehled internetových komunikačních prostředků a sociálních sítí dle oblasti jejich zájmu a pohlédnout na hlubší charakteristiku nejnámějších sociálních sítí současnosti. Negativní dopady, jaké může tento druh komunikace přinášet, jsou často diskutovanou problematikou. Mluvíme zde tedy o kyberútocích v podobě kyberšikany, kyberstalkingu či kybergrooming. Rozsah negativních aspektů je však mnohem větší a zahrnuje i takové obecné pojmy, jakými jsou například rostoucí agrese nebo závislost na internetu. Do své práce jsem také zařadil kapitolu, která se naopak zabývá pozitivní stránkou internetové komunikace. Výhody, které tento komunikační prostředek přináší, jsou velice důležité, neboť nám pomáhají utvářet prognózu možného budoucího vývoje.

S negativním a pozitivním dopadem také souvisí otázka, co všechno internetová komunikace změnila a jakým způsobem nás může ovlivňovat. Součástí těchto kapitol jsou také grafy, které znázorňují výsledky zpracovaného dotazníku, který zahrnoval otázky k jednotlivým částem dané problematiky. Závěrečná část práce obsahuje přehled možností, kam se v případě potřeby obrátit se žádostí o pomoc.

21. století přineslo rozmach nových způsobů komunikace, které v mnohém ovlivnily vytváření společenských vztahů. Sociální sítě jsou dnes nedílnou součástí našich životů, odkazují na ně různé výzkumy, zpravodajství, reklamní agentury. Pomáhají nám ale také rozšiřovat oblast našich zájmů a rychleji šířit a sdílet informace. Exponenciální nárůst registrovaných uživatelů těchto sociálních sítí s sebou však přináší dvě základní otázky: Jaký mají dopad na jedince a společnost? Jaká je budoucnost interpersonálních vztahů a komunikace? Možností dalšího směřování a vývoje existuje několik, je však třeba si nejprve odpovědět na první otázku a charakterizovat si možná rizika, která porovnáme s přínosem, jaký nám může internetová komunikace přinést.

8. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BEDNÁŘ, Vojtěch. *Marketing na sociálních sítích*. 1. vyd. Brno : Computer Press, 2011. 200 s. ISBN 978-80-251-3320-0.

BYSTRICKÝ, Jiří a kolektiv. *Média, komunikace a kultura*. 1. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. 94 s. ISBN 978-80-7380-117-5.

CAHLÍK, Tomáš. *Technologický rozvoj jako produkt sociokognitivní sítě*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2000. 99 s. ISBN 80-246-0127-3.

ČERNÁ, Alena; DĚDKOVÁ, Lenka; MACHÁČKOVÁ, Hana; ŠEVČÍKOVÁ, Anna; ŠMAHEL, David. *Kyberšikana: Průvodce novým fenoménem*. 1. vyd. Praha : Grada, 2013. 152 s. ISBN 978-80-247-4577-0.

DeVITO, Joseph. A. *Základy mezilidské komunikace*. 1. vyd. Praha : Grada, 2001. 420 s. ISBN 80-7169-988-8.

DIVÍNOVÁ, Radana. *Cybersex: Forma internetové komunikace*. 1. vyd. Praha : Triton, 2005. 168 s. ISBN 80-7254-636-8.

ECKERTO VÁ, Lenka; DOČEKAL, Daniel. *Bezpečnost dětí na internetu: Rádce zodpovědného rodiče*. 1. vyd. Brno : Computer Press, 2013. 224 s. ISBN 978-80-2513-804-5.

HARRY, Max; TAYLOR, Ray. *Skype: kompletní průvodce*. 1. vyd. Praha, 2008. 232 s. ISBN 978-80-247-2123-1.

HORSKÁ, Bohuslava; LÁSKOVÁ, Andrea; PTÁČEK, Ladislav. *Internet jako cesta pomoci*. 1. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství (Slon), 2010. 197 s. ISBN 978-80-7419-034-6.

HUITEMA, Christian. *A Bůh stvořil Internet...* 1. vyd. Praha : Mladá fronta, s 1996. 175 s. ISBN 80-204-0576-3.

KIRKPATRICK, David. *Pod vlivem Facebooku*. 1. vyd. Brno : Computer Press, 2011. 320 s. ISBN 978-80-251-3573-0.

KOPECKÝ, Kamil. *Kybergrooming: nebezpečí kyberprostoru*. Olomouc : Net University, 2010. ISBN 978-80-254-7573-7.

KOPECKÝ, Kamil. *Moderní trendy v elektronické komunikaci*. 1. vyd. Olomouc : Hanex, 2007. 98 s. ISBN 978-80-85783-78-0.

KOPECKÝ, Kamil; KREJČÍ, Veronika. *Rizika virtuální komunikace*. 1. vyd. Olomouc : Net University, 2010. ISBN 978-80-254-7866-0.

KRČMÁŘOVÁ, Barbora. *Děti a online rizika: sborník studií*. 1. vyd. Praha: Sdružení Linka bezpečí, 2012. 178 s. ISBN 978-80-904920-2-8.

KREJČÍ, Veronika. *Kyberšikana: Kybernetická šikana*. 1. vyd. Olomouc : Net University, 2010. ISBN 978-80-254-7791-5.

KUBÁTOVÁ, Helena. *Sociologie životního způsobu*. 1. vyd. Praha : Grada, 2010. 272 s. ISBN 978-80-247-2456-0.

LÉVY, Pierre. *Kyberkultura*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2001. 229 s. ISBN 80-246-0109-5.

McLUHAN, Marshall. *Člověk, média a elektronická kultura*. 1. vyd. Brno : Jota, 2000. 415 s. ISBN 80-7217-128-3.

POSTMAN, Neil. *Ubavit se k smrti*. 2. vyd. Praha : Mladá fronta, 2010. 192 s. ISBN 978-80-204-2206-4.

SALOMON, Jean-Jacques. *Technologický úděl*. 1. vyd. Praha : Filosofia, 1997. 287 s. ISBN 80-7007-097-8.

SUCHÝ, Adam. *Mediální zlo: mýty a realita*. 1. vyd. Praha : Triton, 2007. 168 s. ISBN 978-80-7254-926-9.

ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet: Děti dospělými, dospělí dětmi*. 1. vyd. Praha : Triton, 2003. 158 s. ISBN 80-7254-360-1.

TAYLOROVÁ, Shirley. *E-mailová etiketa*. 1. vyd. Praha : Universum, 2010. 192 s. ISBN 978-80-242-2679-8.

THOMPSON, John. B. *Média a modernita*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2004. 220 s. ISBN 80-2460-652-6.

INTERNETOVÉ ZDROJE

10 let Facebooku: Jak změnil podnikání i životy uživatelů?. Ceskatelevize.cz [online]. 4. 2. 2014 [cit. 2014-2-20]. Dostupné z www:

<<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/260838-10-let-facebooku-jak-zmenil-podnikani-i-zivoty-uzivatelu/>>.

Desatero bezpečného internetu. Seznamsebezpecne.cz [online]. [cit. 2014-02-24]. Dostupné z www: <<http://seznamsebezpecne.cz/desatero>>.

Formulář pro hlášení závadového obsahu a aktivit v síti internet. Aplikace.policie.cz [online]. [cit. 2014-04-06]. Dostupné z www: <<http://aplikace.policie.cz/hotline/>>.

Informační společnost v číslech 2007. Czso.cz [online]. [cit. 2014-03-25]. Dostupné z www:

<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/informacni_spolecnost_v_cislech_2007_obsah>.

Informační společnost v číslech 2011. Czso.cz [online]. 15. 4. 2011 [cit. 2014-03-25]. Dostupné z www: <<http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/9705-11>>.

Informační společnost v číslech 2014. Czso.cz [online]. 3. 4. 2014 [cit. 2014-04-05].

Dostupné z www: <http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/publ/061004-14-r_2014>.

KOPECKÝ, Kamil. *Tragický případ sextingu z USA*. E-bezpeci.cz [online]. 20. 5. 2011 [cit. 2014-02-28]. Dostupné z www: <<http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/sexting/254-tragicky-pipad-sextingu-z-usa>>.

KOPECKÝ, Kamil. *Typologie stalkerů*. E-bezpeci.cz [online]. 7. 4. 2009 [cit. 2014-02-25]. Dostupné z www: <<http://e-bezpeci.cz/index.php/temata/stalking-a-kyberstalking/113-131>>.

Kyberšikana a prevence. E-bezpeci.cz [online]. 24. 5. 2008 [cit. 2014-02-28]. Dostupné z www: <<http://e-bezpeci.cz/index.php/temata/kyberikana/103-29>>.

Linka bezpečí. Linkabezpeci.cz [online]. [cit. 2014-04-06]. Dostupné z www: <<http://www.linkabezpeci.cz/>>.

Seznam se bezpečně. Seznamsebezpecne.cz [online]. [cit. 2014-02-21]. Dostupné z www: <<http://seznamsebezpecne.cz/ke-stazeni>>.

Sladování pracovního a rodinného života v České republice. Czso.cz [online]. 2. 6. 2011 [cit. 2014-04-06]. Dostupné z www: <http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/sladovani_pracovniho_a_rodinneho_zivota_v_cr20110602>.

STRATTEN, Igor. *Vítejte na portále o Second life.* Secondlife.cz [online]. 24. 12. 2012 [cit. 2014-04-05]. Dostupné z www: <<http://secondlife.cz/vitejte-na-portale-www-secondlife-cz>>.

9. RESUMÉ

This bachelor's thesis concerns the communication in the background of new technologies. It deals mainly with communication via the internet and social networks, which are nowadays some of the most important forms interpersonal communication that help to create and change social relationships in society.

The first chapter contains a brief historical summary of the internet communication. An important part of this chapter is a description of characteristic forms of electronic communication and social networks, which are some of the most discussed phenomena of our time. The second and third chapters describe and compare negative and positive influence of this type of communication on manners and behavior of an individual. These chapters not only cover the pros and cons of these new types of media, but also look at some dangerous forms of communication such as cyberbullying or cyberstalking. The specifics of individual risks in cyberspace are complemented with illustrative examples from real life. Chapter four deals with changes in interpersonal relationships brought about by internet communication. These are the areas of utmost interest today. One of them is the issue of globalization, which is compared in a positive and negative perspective. For this reason, I consider it important to mention the findings of McLuhan's compilation. In his work he describes the present state of society, and he gives this issue a great space. In this context it was necessary to devote a part of my thesis to the question of possible increase in aggression caused by the new media.

All parts of the bachelor thesis include graphs illustrating the results of a questionnaire survey. The questions of this survey were designed to cover each single chapter of my thesis and to provide an overview of how people of two age categories (12-25 years old and over 25) perceive the issues studied. It is these two age groups that are most affected by the modern trends in communication, and the research can help us with the prognosis of further potential drift of electronic communication. Social networks are now an important part of our communication and cyberspace has become a place which creates its own rules for networking and sharing new experiences.

10. PŘÍLOHY

DOTAZNÍK

Internetová komunikace a sociální sítě

Věková kategorie:

- a) 12- 25
- b) Více jak 25

1) Máte ve Vaší domácnosti přístup k internetu?

- a) Ano
- b) Ne

2) Pokud ano, kolik času denně na internetu trávíš?

- a) 1-2 hodiny
- b) 3-4 hodiny
- c) Více jak 5 hodin

3) Jsi zaregistrovaný na nějaké sociální síti? (např. Facebook, google plus, twitter)

- a) Ano
- b) Ne

4) Pokud ano, na které z nich (můžeš zaškrtnout více jak jednu možnost):

- a) Facebook
- b) Google plus
- c) Twitter
- d) Libim se ti
- e) Lidé.cz
- f) Spolužáci
- g) Jiná

5) Proč jsi se na sociální síť zaregistroval?

- a) Abych byl v kontaktu se svými přáteli a rodinou
- b) Protože to je moderní; je tady registrovaný téměř každý
- c) Nevím

6) Dopisuješ si přes internet s někým, koho jsi v reálném světě zatím ještě neviděl?

- a) Ano
- b) Ne

7) Setkal jsi se ve skutečném světě s někým, koho jsi do té doby znal pouze přes internet?

- a) Ano
- b) Ne

8) Setkal jsi se na internetu s chováním, které ti bylo nepříjemné?

- a) Ano
- b) Ne

9) Pokud ano, jak jsi se v té situaci zachoval?

- a) Vzájemnou konverzaci jsem ukončil
- b) Sděлил jsem druhému, že je mi jeho chování nepříjemné
- c) Promluvil jsem si o tom se svými rodiči
- d) Nezareagoval jsem nijak

10) Setkal jsi se v internetovém prostředí se šikanou?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Sám nikoli, ale znám některé případy

11) Preferuji spíše:

- a) Online prostředí a internetovou komunikaci
- b) Komunikaci tváří v tvář

12) Myslíš, že se tvé vztahy vlivem sociálních sítí (internetové komunikace) nějak změnil? Pokud ano, jak?

- a) Ano
- b) Ne

Děkuji Vám, že jste si na vyplnění tohoto dotazníku našli čas.